

H1729-1
~~5~~

WADNIK

6

101

НАТСИОНАЛЬ ВОПРОСЫН МЕДЧОРЫД БИ ВЕСКÖДАМ

Великодержавнöй шовиңизм вылö

ЛЫДЫ ТАJÖ НЫГАЫС:

САНДРИК JOГOP— Баракын 1
ПЕД ГЕН— Бергöдчис . . . 4
НÖБДИНСА ВИТТОР — Тö- дан, Ката 5
А. КОСТРОМИН — Лечитам (каркас) 10
ИВАН ТИТОВ— Станок 11
ТИКОН КОЛЪАJ — Кöза коc вылö 12
ИЗJУР ИВАН— д.м. Фурманов 13
ИВАН ТИТОВ— Грымöдö ту- лыс 14
ИЗJУР ИВАН— Бостам технi- ка ас кiд 14
САНДРИК JOГOP — Пед. Ген- лön „Ударникјас“ 15
Корка вылас фото Исаковлön — лöбöдöны лотовкалы матка.

№ 6

М а р т

1931 - öd во

ВКП(б) Обкомлön бјуро сентабр төлысга постановленьöнын шуис:

„Парвијалыс натсиональнöй полiтика олöмö нуöдöмын öнiја кадö мијан организацијаын натсиональнöй вопроса кык уклоныс, натсиональнöй шовиңизмлыс мелкобуржуазнöй да аңгыпролетарскöй ужсö да идеологиясö ердö петкöдöм бöрын, медыжыд опасност великодержавнöй шовиңизмлаң катовтчöм, торја-нын совет аппарат комiдöм боксаң. Сы вöсна натсиональнöй полiтика уклонјас кык фронткöд тышкасигөн медјона колö кучкыны комiдöчан уж падмöдöм да натсиональнöй култура паскöдöм да лöсöдöм öтдортöмö, кодi нöтi-на оз щöкты дугдыны меставывса натсионализмкöд тыш нуöдöмыс, сы вöсна-нын јонжыкасö, мыј социално-экономическöй вужјыс, кытыс сiјö вермас петны, колö-на. Такöд öтщöщ ОК-лön бјуро индö, мыј комi коммунистјасдөн ыжыд мог көзјаственно-полiтическöй вопросјас олöмö пöртигөн — местнöй натсионализмкöд тыш“.

Тajö постановленьöнас ВКП(б) Обкомлön бјуро вескыда индö, мыј Ленинскöй натсиональнöй полiтика олöмö нуöдöмын öнiја кадын медыжыд опасност ем великодержавнöй шовиңизмлаң катовтчöм, кытчö медчöрыда колö кучкыныг, местнöй натсионализмлаң катовтчöмкöд тыш личöдтöг.

Великодержавнöй шовиңизмлön петасјасыс бöрја каднас кутис јонжыка тöдчыны, сiјö кутис јоемыны, наглејтны. Бöрја кадын классöвöй враг кутис чорыджыка, локыс уласны парвијалон нуöдан натсиональнöй полiтика вылö.

Великодержавнöй шовиңизмлаң локыс торкалöны комiдöчан уж, көсјöны ордны натсиональнöй кадрјас лöсöдöм, ассорниа робочöјјасöс (мијан областын комi робочöјјöс) лыдöдöны скöтөн, зыранскöй мордаон, увтыртöны, зiлöны зiкöз пазöдны натсиональ формаа пролетарскöй култура, смекајтчöны комi гижöд вылын да с. в.

Тajö ердывысаңыс.

А пыщкөссаңыс великодержавнöй шовиңизмлаң зiлöны сетчö, мед ескö бырдöдны натсиональнöй равенство, мед

ескö бöр лöбöдны посны натсиональностјасöс нарвiтöм, мед ескö пазöдны натсиональнöй формаа пролетарскöй култура да сы местаö кыпöдны нарвитана великорусскöй култура, „једи-нöй i неделимöјјöс“ лöсöдöмөн.

Со көнi сурöсыс великодержавнöй шовиңизмлön, со кытчö сiјö вajöдö.

Великодержавнöй шовиңизмлыс вужјасö абу-на зiкöз пазöдöма, торја-нын комi художествоа лiтератураон. Великодержавнöй шовиңизмлаң кык јонжыка јармöны, кор парвијалон натсиональнöй полiтика вескыда нуöдöм понда на сiн возын вöвалытö i öдјасөн кутис кыптыны натсиональ формаа пролетарскöй култура.

Натсиональ вопрос олöмö нуöдöмын великодержавнöй шовиңизм ем дај вöзчö-на колö медыжыд опасностөн. ВКП(б) Обком бјуролон сентабр төлысга постановленьöныс каднас абуна важмöма. Натсиональ вопросын уклонјаскöд тышкасигөн медчорыд би колö вескöдны великодержавнöй шовиңизм вылö, петкöдны сiјöс ерд вылö да пазöдны зiкöз, такöд щöщ натсиональ-шовиңизмкöд нöтi личöдтöг тыш нуöдöмөн.

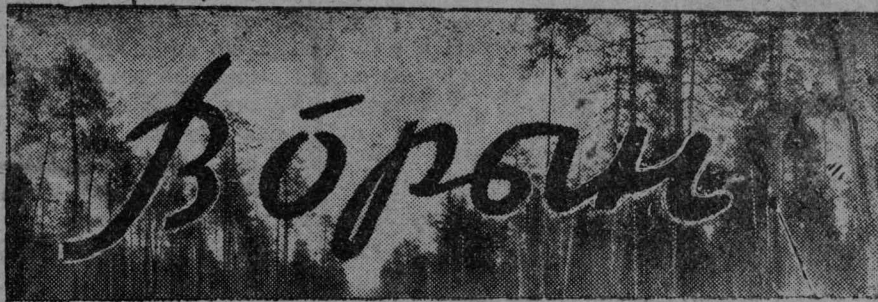
Та бöрын колö шуны, мыј 1931-öд вöса „Ордым“ журнал 2-öд № перөдовитсаын („Лöсöдчам Комi областы 10 во тыртiг кежлö“) менам сетöма вöли невернöй, вреднöй установка. Сеңи натсиональ вопросын уклонјаскöд тышкасöм куза артмö сiјi, мыј медыжыд опасностыс öнi абу великодержавнöй шовиңизм, а натсиональ шовиңизм.

Тани индöм помкајасыс вiсталоны зiк мöдарö. Сi-зкöз быд гижылы, торја-нын меным, ташöм невернöй установкасö колö чорыда осудитны, кызи пролетариатла i парвијалы вреднöй установка да мед чорыд би вескöдны великодержавнöй шовиңизмкöд тышкасöм вылö, натсиональ шовиңизмкöд да кыкнан уклоныс дiнö примiренечјаскöд тыш нуöдöм вунöдтöг.

Медса-нын тajö ужсö оз поз вунöдны Комi Автономiјалы дас во тыртöмлы сiјан гижöдјасын

Гливаныс

Н.С. Коми
1-1

БРИГАДИРЛӨН МЕДВОЗГА ВІСТ

Баракын

Сандрік Јогор

1

Мі вöлім унаоң—барактыр јöз, ми-
јан бригадасы морт кыз кымын да
мијан Шорјывса кер вöчыясас. Торја-
һын унаоң кажитчывлам рытјаснас сө-
јіг-јуіг дырјиным. Кодлыкө һекытчө
пуксыныс, кодлөн-кө һекытчө—пөрт-
сө пуктыны... Паңыштыејаслы гыр-
за јыланыс тувкјөдлөны... Кызі-нө
сетчө он дөзмы кызі-нө сесса он
јортчышт!

І пөвсыштасны-жө вöлі мијан брига-
да вылө локөн:

— Сөтана! Кызі лаввөј сотісны...
тіјан вöсна-жө-өд!

Скөрөс вöліны. Медса-һын уж выв-
сыныс воом бөрын сөјтөз-јутөһныс.
Зумыштчөмаөс... Бығғө мыјкө вөч-
төмтор колөма, бығғө мыјкө лјшнөј
лобма... Оз сорнітны, оз серавлыны,
лөбма... Оз мөда мөдныскөд, кытчөз оз, оз
венһыны. Мыј налөн секеа здук вы-
лын овлө вежөр выланыс?—он вермы
гөгөрвоны!

Пөртчысаласны. Пыркавтөм јі зөл-
ла паскөмнысө ошласны кыз сурө
матіч пөдөн... Кургыс тарјас моз кок-
јаснысө увтаныс суркһалөмөн кыз
сурө гизгисаласны нар кузалаыс да
кыза кыза песовтасны чігаркајаснысө...
Сфернітасны сјјөс первој шыг выла-
ныс.

Пөтөлөк вежөсөдыс кымөр моз
пондас ливјавны кизөрыңик лөзов шын.
Шупалөм паскөмјассыныс пондөны
гылавыны уліс војтјас. Төпкөны вол-
пас көлүјө, зөжгөны доналөм пліта
вылө... Оз-оз дај—чігарка помад зөж-
гас, плеш вылад...

Тажө локыс оз-һын мијанөс кыс-
кыштны—сиз выласас сөткыштасны.

Сетчөз вомуланас гусөң зумкыс-
ыс нывјаслөн јавөз петө гөлөсныс.
Со ывлаас кылө броткөдчөны;

— дае пестөм бі јылад слөјмөны
бара өшөдһытө... Көт сесса ачыд
һекытчө ең өшөд... Невестаяс-жө
кодјаслы-кө!

— Невестаяс пө-өд-дај... Астө ба-
ра кушөмөн чајтан-а?.. Бурөш-на-өд і
те!

— Но, но... брөһгөмһыд, морөс...
пуюөј тыкө регыджык-а.—Барак пе-
лөсын гачсө лептыштіг моз өлдөдас
најөс олома мужік.

Өвөсны. Төрөдчасны. Кытчөз оз
пуюысы—ставныс візөдөны да бер-
галөны асланыс пөртјасныс гөгөр.

Пөрттырасөн пыріг мозныс—оз-
оз дај—зумкытас кодкө мијан пуюыс
вылө...

— Лун-лун керкаын зуш візө
дај выјөз рытнад оз вожгөдчыывла-
ад... Барыһалы—плтавы!

— Ең, кызкө мыјкө, вывтисө... Ми-
јан бригадирјас на і пачсө лөсөдісны!

— Бр-ри-га-дир-р-јас да бр-р-игадир-
р-ша... лоөмаөс-жө, зовмөс! А ми-нө—
сөјмонјас да чурбанјас?

— Кіет! Бузјөдлі, Матрен, ведр-
јассө да мөдыс сесса оз өшөд... Мыј
морөс сесса велічајтчөны! Лөсө-
дыштисны-кө-өд—деһга бөстисны!

Шуас кодикө... Біһыштас востіма-
сіг-моз... І өпөт кост. Лөн! Видчыс,
кытчөз оз вылыс біһышт да сы бө-
рын кытчөз оз гымышт.

Мыјла... Мыјла сизі мијан вылө
кывыныс пышјө... мыјла лөкөһны?

Ме дінө локтіс Олош Јогор, шлан-
кіс пөлпом вылө асөыс зыр лопт
паета кі лапасө, шпыңјалө:

— Мыјнө, Міроновіч, жара! Ме
тај шулі: ең сістас кытчө оз ков!
Воөмөн шөщ буракө теныд шулі...
помкитан, Мітрөј?

— Сесса?

— Сесса другө петан-кө—буржык.
Өд те мијанкод-жө сура тошка мужік,
семјаа морт... Тајө өд пјатілеткаыд,
шуам, пјатілетка-да, горрад-өд тенад
семілетка. А унаө татыс нажөткөыд

Г.П.Б на обьяз. зкз.
Лнгр 1921 год
Акт № 226

воас? Сојөманьд і детө. Те ужалан
кыкмында, мукөдыс—жын, а нажөтка-
ыд—шөри-дај.

— Јогор, шөщ быдмим, шөщ војуј-
тім, шөщ буржујөс гыз улын тојјас-
өс моз колсјөдлім... А өні те: ме да
ме толкос а... Төлк-кө выјім—пат-
чөрысөд он летчыв. Лант лушшө
тајө сорһинад... Пыр бригадас шөщ.

— Бригада!?!— да дөзмөм һисө
дөзмытөм пырса вөщјис ме динөс.

Олош Јогор дај һекымынөн мукөд
вөліны прамөј ужалыясас. Зіла мыр-
сөһны, оз еласны. Сөмын мијан брига-
да вылө мыјкө пыр зыргөны. Кор
најө зыргөны, мукөдыс шпыңјалөһы-
дај—бығғө попын өбөдајтөмаөс. Кө-
һи татөһны помкаыс?

Мијан бригаданы вөліны служаш-
шөјјас, комсомолечјас да мијан пө-
лөс прөстөј мужікјас—унжыкыс вөв-
төм јөз.

Кызі-жө сетчө вескалім ми вок
пөлөсыс, мужікјасыс? Ме кајан вер-
кыдөзыс моз мынтөдчыывлы вөрлезө-
мыс, корөысө кокһиджык уж. Вөлі
воас кердорө медалысөд, кывза,
кывза первојсө да, кыз-тај сесса өзөс
воста да—пет-жө миса сесса да во-
зө, мөд өрдө пырав. Сөщөм збыл
пырыс шуа, весігтө кыв һи жын оз
пуюми воча вичы да сизі-лө петһы-
сө. Со, өһи—бригадирјас!

Та выјөз тө воштысны мијан пыш-
кын мыјкө да мыјкө колө вөлі бер-
гөдчыны.

Отчыд петі собранһө вылө. Вос-
тісны, шуөһны гөл јөз собранһөдн.
Візөда-да—гөлјасыс ещажыкыс. Шы-
асі: гөлјаслөн-кө собранһө, гөлјаслы
і колө лоны, а тани визөда-да—ун-
жыкыс олан јөз. Собранһөсө һүө-
дыслаы, кушөмкө төдтөм морт вөлі,
зев сјјө сөлөм вылас воіс да ешты-
мөһја-жө ысталісны озыр пөлөсјассө.
Сөкі і вјөталіс сјјө, мыј вөсна митө
војујтлім, Рөсөіјаас гөрд плагсө кы-
пөддм да мыјө вәјөдө мијан өһја
дырјі бабајас динаным жујјалөһным.
Пырі бригадаө да морт мөдөс-на ас-
кодөдөмөс шөщ ыштөді.

2

Мијан бригаданы јуралыс Азымов
да сылөн ужалан төварышыс Тропім
Вас пыржык мыјкө шыңјалөһны... Пыр

мыкё најё, кор наыс кыңаі некод оз. Најё шыңжалыгтыр быдён вылө лудыс шедтөм вөвјас-моз чөвтлөны еінјаснысө да быдён најё еінјасыс лөгөн мөдарө бергөдчөны.

Најё мјаныс вөлі олоны торјөн моз. Рыгјаснас, кор быдөн-нын вода-ласны—мөдпөв ужнајтөны, выја на-нөн сывдөм јөв кыкөн шлупкасны. Кор сурө по чашку і „југыд ватө“—на јуыштлөны-і... папрөсјас куритөны. Кыскө тај ем!

Азымов зев вөлі лөсалө Оңдрей Оңдрейевичкөд. Оңдрей Оңдрейевичс неважөн-на вөтлөсны Комилес конто-раыс да мөдөдөсны кер вөчны. Не-важөн-на сывдөм Азымов лун-лун вочаныр пукаваліс контораын—сар-көдчөсны шөткі кічөн. Оні—кыкнаныс вөрынөс, дај. Кыңи-нө он лөсав сеса тащөм торјас лөом мысғи!

— Комилеслы служитім... сөветөс дорјім...—ружөктас Оңдрей? Оңдрей-вич.

— Ноо... ковмас сы понда вёсны!

— Сөвет понда ескө ог вёс да. Тырмас, еща быд боксаң пыклім-нын сјјөс пөрөмсыс... Бара лөө пыклысны да јешшө керіөн... Со көні вёсөмыс! Сырө јешшө те-нө Комилесыд оз туркнөтны-а?

— Менө!—чүјмө сетчө Азымов.— Менө? да ме-өд... абу кулак!

— Мыңнө торја абуыс, кыті ку-щом мјаныс!..

Сыр мыкё ныла-зонма моз аске-жаныс шөпкөдчасны. Мед бөрті на дінө, вёдөднысө бығтө мојд кызыны, чукөртчасны код сурө мужікјас. Шөјтчөны гащ кујлөмөн. Шөјтчөны—шөјтчөны і ем.. Мі-өд рыгја оломсө шөјтчам-жө. Весігтө кодеурөбөс ныр-горөн-нын сілгөны. Азымов гөгөр кулыс радас некод-на оз сілгы. Ес-көн қодкө-кө верміс вёдөдлыны најё еінјас вылө, чајтис—суткі мында ку-јлөм мысғи унмовсасны-жө.

Оңдрей Оңдрейович кыңаі вөліны-нын сені кулак-мөд. Сөщөм пөлөсыс і чукөртчө вөлі Азымов да Оңдрей Оңдрейович гөгөрыд. Најё еща-жө вөлі сорнітөны, сөмын „сіз-таз“ сорнітыштасны.

— Сырө тајинад сөветыд сулалас шу-а?

— Мыјла-нө оз сулав! Асным-жө сјјөс быд боксаң пыклам-да.—Скөр пырса воча вјас налы Оңдрей Оңдрейович.

— Мјан-өд тані местнөјным ду-рө!—кывзас кывзас да сетас налы сөллөм Азымовыд.

— Небос трудөвөјјасөс оз-на ку-лакавны... Кыкө ветымын кубомет-раб-нын тыртча... Мөд сымындаө, зон-вја-кө лоа, тыртча... Первојыс на кертө лезны локтөныд.—Чөтчө-ма уысјас пөвсыс да вьлаө петіг мозыс шупліс налы тащөм кывјас.

— Аски јасас гаж петкөдла—төдса чукөра пујас колөны-на-да.—Бөр пырис аслас шебрас улө.

— Мінө, Тіма, кыті нетрудөвөј-јас?

— Чөвлө... уыны колө. Војыс-өд оз вөдчыс.

— Оз-на тај кол да, пөгіб-а.

— Наперво керјыс тырмас-на мјанлы-а.—Кодікө мөд шыасөс волпас вывсаңныс.

— Оз-өд вердны.—којмөдласаң.—вердөныкө—ужыс огө прөт-влајтчөј.

— Сојансыд өні, другјас јона зес-кыд, крөіс.—Содтыштө Азымов.

— Вајно водтөзныд сојыштөј. Пач вылын јөв сывдыштөма буракө... Лок-төј.—Чуксалө Азымовөс да сылыс төварішкө Комилеса служашшөјыд.

— Менам ескө кукаң лавөеј-на ем да колө-жө коркө ужнајтг кежлө пуыштны-да. Тајө-тај артелса ујныд нінөмна.—Напкыштө Трипон Вас... Оз дојдав кывјаснас небос. Медса лөң овлө ужынөз, лунса уж арталгөн. Медвозза өчерөдын Піла јортыскөд.

— Дасквајт појом дін—піловоч-нікјас.—завөдөтчө Пөдө, курітчан ка-бала вылыс проверітг-моз,—квајт нја—кыкыс піловочнікјас-жө, а нө-лыс—шпал керјас-дај, сөсса нөл вершіньнік да кымынкө тулкајас.

— Квајт! — Шыасө сетчө Піла Иван.

— Прамеја, зонмөс,—деритөны.—Шөңөны мужікјас дај мјі шөщ.—Мі вын прамөја нін тајнө, сывыв пуктө-мөн-нын ужалам да өві лунө ог вер-мывлөј панјывны... Кыңнө мыј тајө?

— Гашкө содталаныд-да?—Су-рытчө сетчө Азымовыд. І најан-жө морт сјјө. Бығтө мјанлы нылыд шы-асө. Гөгөр воам-жө-өд, мыј јылө дінө сјјө тајисө шыасө, думсыс көсөј Піла Иван паралыс ужалаң вердтујсө ус-көдны. Он-жө кө-өд кыкө мыкө-а!

— Кыңи-нө содтысам... Мыңнө те ачыд лоін?.. да-өд сјјө јавнө лөө кертө сдәјтгәд. Чөв, огө зонмө! Сы-выјөз ог-жө-на зоньвја дырјі вөш-тысө.—Свівө бөстөм пырыс шыасөны кыкнаныс.

— Еј... Еј... Иван Піліппов? Мјан талун Олөксанкөд сожтакі уңжык. Комын квајт дај дін керјыс тіјаныс уна!

— Молодөч, Тіма!

— Ме, другјас, ог ошјысөма раді, а сіз... Ордјысөма раді. Мукөд лун-јасас ещажык овлө да сек-тај огө вөлі шыаслөј.. Уңжык, он-кө веритөј—көт пөзө пріјомшкылыс јуавалыны.

— Кыңи-нө огө веритөј, Тіма. Вјөд, сојјасад јөнгы-јасыс кушөмі—јөгкөд чорыдөс. Теныд шөдас-на керјыд.

Мі дај мукөдјас лептыштам Тімаөс. Кыңи-нө сөщөмтө он леп-тышт. Од еінјасыс, тушасыс жангөдөм морөснас да гырґа выјөзсыс пужөм сојјаснас, петкөдлө сылыс правтујсө. Сы вылө вёдөдлөмсаң ставнымлөн өзјывлө сөллөмным, вёр сөнјасным ку-жа солмунлө вёрным. Вёр, коді кы-пөдө уж вылө, өрдјысөм вылө.. Мө-да мөдкөд панјысөм вылө...

да... Абу менам урөсөн, жуғі-же-гөн, чужөсывлөма му вылас!.. Меным-ө повзыны ужөыс... Меным-ө пөлат серөгын сөзмөд керјө қокјасөс пыкө-мөн овны да дөжнаныс: төвар вәј... Нан вәј... щәј сакар вәј... вәј... Оні кежлө мыј ем—сјјөн і олам. Мыј абутөм торсө пыккыны! да... бур-жө-нын—сјјө сөктса собрәннө вылас вескавалысөма-да. Бриґадаыс петны?.. да-өд сјјө револүтсјјасөс вузалөм-коф-жө лөө, ставсө уж вывсыс павкөдөм, ускөдөм да бриґадасө зөкөз пазөдөм! Јешшө ескөн уңжыкөс бриґадаас кыс-кыны да мөдарө сынысјассө бриґада-сыс төдмышкавны-да!

— Куш наң вылад да сола ва вылад тај сојвужыд оз брунјав-а.

— Кодлөн оз брунјав?.. Коді та-щөм наргысыс?.. А... Сөд гөн вылө гөрд гөн оз пет. Төдам, төдам тенө шорјывса черанөс.

— Кытчө оз јуавны вомтөм ен кәк-јөдлі. Тырмас, кывзөма-нын тіјаныс... Век оз ло тащөмі... Ужалам да ло-ас... Сојам-на-да... Оғи-пөлөс вәјтө көт век дөжнав. Колө-жө мыкө ас-саңным сетны.

— Те зон вёдөд-да бура-на со-јан. Јај-на вын частө пуыштан... Јөв... Небыд наң... Сөмор алі со-јан сөсса колө?..—Отсыштөны ме-нө.

— Гортыс-кө вәјыштан, дівө-на сојыштан!.. Татыс сој?

— Абу-мөј өткөф... Ставөн гортыс сојам... Мі вокыслөн абу да татыс сојам... Сөмор алі сојан сөсса та-ыс вытг?.. Оз-на мытсав і тенәд... Көт сојөмыдла өтарө-нын лөлыштан, төлк-кө сурас—көт улнас быдса треска гылкнөтан-на. Төдам тіјаныс горшлунтө.—Сөмын секі первојыс-на тыр өінмөн каңавлі налыс, озыр пө-лөсјасысыс, еін бугы-јасысыныс вё-жөн пөртмасөсө. Вот, вот... Таз ты-далө колө вөлөм најөс. Кушөм прав вөлөма сөктса гөл јөз собрәннө вы-лад доклад вөчысыд.

— Лыдтö көч сiјöс век тырт... колö-öd мiчаа ужавны.

— Вернö, зiк сiз, Ваилöј... Сöмын лыдсö тырттöг оз-жö поз. Мед-öd мiча вöли ужалöма дај лыднас уна вöчöма.

— Мiстöма ужалигад сiјö меным не ужалöм-код.—Пуқыштöма сој-жассö да збыла пырыс шыасö Тiма.

— Но, но... тырмывлас сесса!— Öлöдö мiжанöс табелö пасјалыс.

— Лöңлö!..—Горöдö Азымов.

— Тiјан-нö. Петырјаслөн?

— Мi, другјас, талуң зев еща вермiм ужавнысö. Асывсаңыс пыр мыјкö нeтöлк да нeтöлк лоис... Черным талуң шöрö мыјкö лоис да кутiс чуктавын... Пöрöдам—да öшјö. Сесса сецöм-жö јöңгылöс вöрö вес-кавлiм-дај... Јанзiм весiг вiставнысö. Јандыö. Пiла Иванјасыс кык кер-јөн еща лöбма-да.

Мед бöрын балабöжö гыжјалиг тырјi матысчö табелшiк дорö Рабочком. Сылөн тöварышјасыс—öвi ныв да атi ар дасквaјта гöгöр зон. Нылыс вiставаiг кoстыс петав-лö мöдaрса дiнас, а зонмыс—кымынөн нужöдчö нар вылас. Сöмын öтнaслы Рабочкомлы некытчö лöб воштысны. Быг лöб матысчыны пызан дорö.

— Тi-öd кујiмөн буракöс ужалан-ныд—Быгтöвек-на оз тöд-да јуалö сылыс Азымов. Најан i морт сiјö. Барак кодeыс став јöзсö vermö шпындöдны Рабочком вылö.

Кушöм-нö тајö рабочком. Керкаыс—стын пöла, Öшиң улас пес чiпас морт немeыс оз лoлывлы. Кушöм-нö тајö жалованнö бoстыс.—дүмöштöны вö-ли мiјан прöтивнiкјас, озырјас. Нiм-код вöли налы, мыј Рабочкомыс се-цöма вöли vermö јанавны на возын.

— дас дiн.

— Еща!

— Рабочком, сiјö твердöј устанoв-ка, кыз шуасны, кутö... Рамкаыс оз пет!—Шпынмунö сы вылö Öндрөј Öндрөјöвич.

— Рабочком, слабо неуна!—Сод-тыштö Азымов.

— Нöл јыв да кык тулка... ста-выс!

— Рабочком зелöдчывын колö Прiмер петкöдлысөн лoны.—Шыасö-ны јöзсаң.

— Рабочкомлы којмöд категория!—Мед бöрын мед чорыда шупыштö сылы нырас Азымовыд.

— Проч морттö опозорiтiсны.—Гöщјалиг-сeрaлiг тырјi сiјöс тешыв бергöдö Öндрөј Öндрөјöвич.

Рабочкомлыс пызан дорыс вeш-јöмсö унаөн адывлiм. Кызi-нö сeрa-мыд оз пет! Сöд јурсö быгтöвек выд тöв нырөн пулышaјтöма. Шöкa јылас—кыңсурö куснаöм гежöдик булав-кајас сащкысöмаöс. Содтöд јешшö баткыштö.

«Тенaд колö торјöдчыны поcны гавöзeыс... Најö мед ас кeжаныс ужаласны. Тазтö, другö, дöзмы көч ен,—категорiјалам!» Жалiтö сiјöс брi-гадаын јуралыс.

«Бе вöсна көч сесса нöлöд кавe-горiјaö... Бедаыс ог торјöдчы.»

«Кујiмөн улыс сөвсем-жö-нын еща. Мыјкö быгтöвек, еща вöрöштычöмөн-кö, таыс уңжык шeдaс-жö-на. Мыјкö-нö ужалöны оз тöварышјасыд? Мeнaм та-лö дeнaныд арлыдгöм улыс пра-мöј кырeсысыс-нын-а.» Шeнзöныс мужiкјас.

«Ужалöны, зонбö. Ужавтöбөн оз поч, шуны... Бöрыд сiзi-и подö.»

«—Пöдыштöна, тöварыш, рабоч-ком». Тащöм iнад, дeрт, ставлөн сeрa-мыд петас. Ставыс пылсјалöны сeрaвлöны.

Мeдeа-нын öбиднö, көр тајö став-сö аслыд тöд вылад лöб уекöдлыны. Куiлö. Оз уэвы. Кыјö јурас мыјкö шeдтöм тор.

«Сeрaвлöсны, јанöдiсны... Мед-нö! Гашкö сiзi i колö-да. Мыјла мем лöб став сeрaм тујас овны? Кор збылыв сорни—сeкi тыдовчывын ог вермы. Прiмер выдö... Нi бур-ыс нi лoкыс некoд оз казтывалы. Мыјөн тeш—мe! Мeтöг i тeшыс оз вермы лoны.»

Рабочкомкöд ортчөн кујiс сылөн тöварышыс—комсомолeч. Музöма. Сö-мын тајö тeшсаңыс оз вермы ун-мовыны. Жал. Жал сылы Рабочко-мыс. На вöсна сылы лöб тащöм тeш тујын овны. Сiн возас уeлö став лунса уңыс: Рабочком став көлуј тырнас кoс шöрöзыс кeлö тыдалан пу дiнö.* Сы бөрeа вöтчöны најö. Јуждöны пу гöгöрсö. Шупiг кoстыс заводiтласны пiлiтны. Оз вермыны. Пiланыс сiбдалö.

«Час, мекöд!.. Ог тöд татыс мыј-кö петас оз?.. Кoс бока дај сiс сөв-

мöсa! Клејмаа да быг лöб пöрöдны.»

Пöрöдасны. Мeрaјтчiг кoстыс зыр-тасны пу боқжассö. Вундаласны пöв-мöдлатi—нiнöм оз пет. Весiг тулка оз пет.

«Тонö тöдca пу да ог тöд: прöсек сајас, али таладорас? Час тi олышталö тани, а ме кeлла сы дiнöз. Пöрöдан-пу-кö лöб—горöда.»

Кöзыд сiз-тö сулалвын. Вeс олiг мoзыс пондасны бракујтöм керсö кыр-сыны.

«Oј, гогiнöј чегi!—Мытчö асыс гогiнö нылмыд.—Те бара Пeдöрыд-лы ен-жö вiстав... Сылөн вöли гогi-ныс-да.»

Тащöм налөн вöли ужалöмыс. Кe-лалöмас i пöраыс колö. Кыснö сeсa унасö вöчан? Сeщöм налөн воң! Јаг шöрöдыс шöкыд вöраинтыс пу пастa вoзөн нуоны, а татi дорсö, гежöд-iнсö—горалöмөн чукаемөн пастa дај.

Најö гортаныс, бараканыс лeтчiгөн вöли адывлöны мукöд тöварышјa-сылыс уңсö Јежыд вeс—вöчöмаöс-да. Öтi бi гöгöрыс вöлöм лунтырöз шeдö ужавнысö Чiгаркатö быдыс öзтiгөн позö бидорö зырöдлыны. Ставыс крест на крест пöрöдöм пу-јасыс, да вeс жежыд.

Прöста... зiк прöста сeрaвлöны!

«Мед көч i еща вермам вöчнысö, но зато бöжсö огö колö. Став клејма пујассö пöрлöдaм!» Шулывлö вöли кор сурö Рабочкомыд. Чaјтö вöли, мыј тајöс пыддi бoстасны да дуг-дасны еща вöчöм вылас чујмалöмыс, сeрaвлöмыс.

«Ставыс-öd абу-жö лoк вöр. Бу-рыс сурлö-жö. Ог верiт мыј сeщöм омöл да гежöд!» Воца вiзö брiгада-са iуралысыд вöрнад лaбöм вылö.

Важөн-нын eскö колö прöиzвoдст-веннöј совeщaннö вöчлыны-да. Емöс сорниганторјас. Рабочком! Кызi тeнö vermöны увтыртны, јанöдны! Прöста. Аскi-жö кыпöдам прöиzвoдственнöј совeщaннö да правдајтiм тeнö мыж-тöм мыж кыскöмeыс став ужалысјас возын. Аскi-жö... лiбö мi тiјанкöд, лiбö Азымов аслас шатiјaыскöд... Кo-дi кодöс?..

Вёчоны лотовка.

Б е р г ö д ч и с

Віст Пед. Геґлөн.

Пом ні дор сарізөн шыбітчөма парма. Пöрыс пујас мөвпалөм пырыс чургөдөмны јенөжлаң лымјөс тугаңас.

Пармаын талун лөң. Војтөв піладор піна көјінөн зөбсөма турзъысөм пармаө. Көзыда лөстасө лөзов јенеж.

— Чег-чаг! Чег-чаг!

Пуыс-пуө, увтасыс увтасө увјас пөвсті суніттыр пышјөны керасан шыјас. Јемјас код вескыд пујас кывзөны пілајаслыс јивгөм. Со арөса вөр піјан медбөрјасыс сыркмуөны да нөжјөнікөн копыртчөны, сөсса шувгөм—рошкөм сорөн пурекысөны лым пышкө.

Кор гөрдөв шөнді тапиктіс вөртас дорөз, кор пувва рөма кыа гыөн—гыөн паскаліс јенөжті, Гаbö Петыр ештөдіс талун кежлө медбөрја кер. Чертышкөн камгіс керјө да пукөіс куричыны.

— Трон-н-н! — јуркнітіс вөрын, солкјасігтыр разаліс пујас пөвсын.

Гаbö Петыр—лашкөс тушаа, гөрдөв ус-тошка мужік. Сылөн ем овмөс: вөв, кујім мөска-кукаңа, керка, гөтыр, кыз арөса пі да... Собол німа пон;—выті бур пон—быд прөмыс вылө нырыса. Бура важысаң-нын ајапіја кер дорын ужалөны; вөчөмны договор—пөрөдны да кыскыны, „700“ кбм. вөр. Ужалөны сізі—возын кыкнаныс пөрөдчөны, сөсса өғыс кыс-

касө. Сы бөрын бара кыкнаныс пөрөдчөны...

Гаbö Петыр візөдіс, кызі увтаслаңнын піыс зіліс зорјыштны доф вылө сөкыд кер, да мөвпаліс: мыјла бара налөн нөжјө норманыс тырө; ужалөны быггө і зіл пырыс, а воцө омөла воөны; мыјла-кө-тај бригаднікјас сөщөм-жө вөраінын да кык мында вөчөны...

Гаbö Петыр сөлыштис да четчис, сөсса горөдіс пысылы:

— Тајөс јешцө кыскы-дај тырмас талун кежлө. Усїтан-на. Ме летча-жө сөсса.

Пыыс воча нинөм ез шу, сөмын вөжжіө кутчыөіс. Воронко копыртис јурсө, кынөмөзыс лым пышті ујгтыр кутис кыскыны кер.

Гаbö Петыр сөкыда кыскис музем кокјассө. сурдывтөг көјјалө сінјаснас пуыс-пуө, мөвпнас төдмалө: кушөм пу шогмө пөрөдны, кушөмыс кык кер петас, кодөе оз туј пөрөдны... Адјас-кө көчлыс лі урлыс коктуј, ропкө јіцөм тошкас:

— Со-өд, кыскасөмны... Нөкодлы кыјны тіјанөс.

Увтас мөдарлаңын лым ешкыныс пөртмасө јенеж рөмјасөн. Пыр матөстчө і матөстчө керасан шы, горажыка і горажыка кылө пілајаслөн парскөм.

Гаbö Петыр төдө—тајө ужалөны бригаднікјас, сіјөн і кежіс талаңө.

— Чег-чаг!.. Чег-чаг!..

— Жівк!.. Жівк-жівк!..

Кодјаскө керасөны, кодјаскө пілітчөны, мукөд сујысөны-дај...

— Шабашітін-нін-ө мөј, Петыр?—горөдіс жужыд тушаа зон, сацкіс черсө пуө да пукөіс мыр вылө.

— А мыј сөсса; кад-нін-өд.

Гартыштисны чігаркајас, өзтісны. Гаbö Петыр гусөн моз тывјалө сінјаснас бригаднікјасөс, шпуткігтыр сөр-нітөдө зонмөс.

— Важ моз-на-өд көнкө колскөданныд—вітөн да квајтөн? Со-тај те кушөм матөрөј ош код, чурві-буді. дај овыд теод кушөмкө зөв чорыд: Вурдов!

Вурдов гораа серөктіс. нүжөдчывлөм таркнітіс пуө сацкөм черсө да вынышсөмөн вылыс сацкіс. Сөмын шувөвтөм да чербан зірдышт лөм казавліс Гаbö Петыр.

— А морө вын тенад, чурві-буді.

— Ог-өд вомзас, Петыр. Ме бердө јен-ні чөрт оз сібавны... абуөс-да,—Вурдов бара-на гораа серөктіс.

— Мөвпала, мөвпала, нинөм ог гөгөрво: мыј вөсна ті унжык верманныд вөчны? Вөрыс сөщөм-жө, пілачерјас мїјанлөн код-жө... Морыс төдө мыјла.

Вурдов тапкөдыштіс Петырөс пөл-помас да мөд кинас індіс бригаднікјас вылө.

— Со, адзан?.. Мыј адзан?

— Быдтор. Зіла војтырыд ужалөны. Мі-өд ескө огө-жө дышөдчө-да...

— Поцө-өд гырјын ва тојны, Петыр; көв јешцө зіла ужав, еща пөлаза воас. Те вістав, кызі мї ужалам? Со, есјө керасө, есјөјас пілітчөны, мукөдјас сувјысөны... Тајө шусө уц јуклөм, со көні сурөсыс. Ті-өд аснныд пөрөданнныд, мурталаннныд, сувјаннныд, воланнныд, орјөдланнныд дај аснныд-жө і кыскаланнныд.

— Ужыд-өд век өткод,—шенчө Петыр.

— Абу, Петыр. Ті ног ужалөмөн кадыс вес уна мунө, со мыј і сојө тіјанөс. Пырөј пыідкөд мїјан бригадаө,—серјознөја-нын содтіс Вурдөв. Петыр һөдыр мөвпалыштіс, сөсса өвтыштіс кинас.

— Час, мөвпышта. Тајөтор—абу көјын, вөрө оз пышјы... Олыштам да. адзам мїса. Термасөмөн овны оз лө сав.

Вурдов бөрвыв чатөртчөмөн бара серөктіс, весіг керасан шыјас вөвтівліс здуг кежө.

— Јона-жө најан те, Петыр. Руч, а абу морт, Төдан, кор-тај ме казтыштілі теd колхозө пырөм јылыс, мыј шуін?.. Олыштам-пө да адзам. Чудак те, Петыр.

Габё Петыр весіг дözмыштис чуда-
көн шуöмыс, шыбытис чігарка пом
да візöдліс Вурдов вылö.

— Мед і чудак... Кыс-нö, ме не-
грамотнöй, нінöм ог гögöрво. Со-тај,
чудак-пö... Шун-жö зонмöс. да гаш-
кө ме быд вој мөвпала та жылыс...
Чудак-пö. Öд мөвпышттöгыд весіг
пеклаö жүр оз сујны.

— Но, но... Зев-тај те скöрмыс,
Петыр дад. Вај зілжыка мөвпав.
Семöйд тенад ескö і көсö пырны
міжан брігадаö да тесе вежа візö.
Кыз-пö баъ шуас.

Габё Петыр сувтіс. Сінјас серві-
ыс төдчис-на чудакөн шуöм вöсна
дözмöм.

— Ме понда мед пырö, сöмын
вölöс ог сет... Ачым кута кыскас-
ны... Тпу, чудак-пö-öд.

Вурдов мырдөн кутіс серампетöм-
сö. Пыркытіс јурнас да серјознöја
висталис:

— Талун рытнас партјачејка да
рабочком чукöртласны собрањнö. Во-
лы Петыр. Но-да ме пыривла-на со-
јöм бöрын.

Габё Петыр јуж тужöд вослалігмоз
мөвпаліс Вурдовөн панлöм сорні жы-
лыс.

„...Со-тај, олöм-жö зонмöс пукөіс—
колхозјас, брігадајас.. Гашкö-і налөн
правда“.

Вöв чалпајасөн кодјöм да дод.
сүвјөн волкөдöм туј петкөдіс Петыр-
рöс јіа туј вылö. Туј пöлөн кузала
кер чукöрјас. Унаöс-нын ескö катіш-
щö вылö петкөдöма да уна-на-жö і
колöма.

Јіа туј пöлөн муныштöм бöрын
Петыр кејис вöрö. Векнідік јуж трö-
па гартчис пујас пöвсын.

Вöрын пемыджык. Чöволан сынöд
шебыртöма чöволан вөр. Ташöмі чöв-
кујлöмас кылöны сöд өнкыма војлөн
шытöм кокшыјас. Со, нулыштис-нын
сіјö чусалан кыаöс, öзталіс пемыд-
лöв јенöжö југыд öгырјас.

Габё Петыр сөкыда вослалö, му-
зыс сөвнеч гыјасөн солқјасö тушаас.

Пыр јонжыка і јонжыка сукмö рö-
мыд, пыр југыджыка і југыджыка
öзјöны козувјас. Мојдын код міча
да шуштöм тајö зумыш вöрыс.

2.

Нөкја јура барак гögöр—сук
вөр; часөвöјјасөн сулалöны
пöрью пујас. Віжов бі југөр кузмöс
öшін пыр швачкö лым вылö. Стру-
баыс петö шын.

Баракын тырыс-нын јöз; шöјтöны
пач дорсањ пельса дорö, пырöны-пе-
тöны. Мукöдјас водсөн курітчöны.

Пач вылыс тырöма быд пöлöс пöр-
төн да шајнікөн. Лöзов кымөрөн
љувјалö јірк бердын табак шын.

— Мыј-нын, Петыр, кымын кубо-
метра талун вöчін?—шуасіс паскыд

тошка сöд дадö—Мірөн. Вом пельö-
сас пыр сылөн чур візіс каллан.
Сојіг-јујігөн да узігөн сöмын і ідрав-
лö. Сешöма курітчöмыс шујгаладор
вом пельöсыс увлањ летчыштöма дај
ус-тошкыс, вöл ладвей моз, зырт-
чöма.

— Важ моз-на.

— Ме талун ег-і ужав, мыјкö кос-
кöј дурны кутіс.

— Но-о,—нужöдчис Петыр да сөк-
жö мөвпыштис: „Серт-нын коскыд...
сьш, төдам-öд“.

Пачын трачкөдчöны сірöда пөсјас
Пöртјас да шајнікјас гажаа ургöны—
варовітöны. Ру да табак шын гыјас
везјасöны јірк бердын, струјаөн пе-
тöны восса öзөс пыр.

Баракын öшаліс зык лантöдчыс
ју вылын мөз-жö. Сојан пусöм бö-
рын вөрлезысјас месөйтчалісны коді
кызі кужіс—пызан гögöр, нарас вы-
лö—да чöскыда табкөдчöмөн кутісны
сојны.

Сорөнжык ывлаыс пырісны кык
морт. Петыр пыр-жö төдіс Вурдовс.

Töдан, Каҕа...

Нöбдінса Віттор

Töдан, Каҕа, кыҕ ми текөд ветлім
Ыҕыд војна дырјі біа туј:

Косјас вылö
Медвоз вылö

Сыліг тырјі петлім,
Батјас радые
Нöјтлім врагөс,

Нырсö мед оз суј!

Вына ужалыс јöз верміс врагөс,
Војна ештис, лөнис біа гым.

Текөд, јортö,
Локтім гортö

Сыліг тырјі,—радöс.

Ужö бара
Бостөім јара,

Том вір міжан пым.

Сіктыс һајтсö, пемыдлунсö мыскім,
Выл, бур оласноглањ індім туј.

Егö полö—
Комсомолö

Томуловөс кыскім.

Ужыс дона!
Мыреім јона—

Некод ез віз јуј.

Солыд ужын, вöлнöј гажа муын
Быдмім, сөвмім, асным, Каҕа, ми.

Текөд бара
Ветлім карö—

Велöдчöмын пуім.

Гортö кајім,—
Сіктö вајім

Мывкыд öзтан бі.

Овмөс течöм ыҕыд öдөн пуö,
Сорам Војвылын сотсіалізм.

Бырö зескыд,
Тујыс вескыд—

Компартіја нуö.

Огö колтчö,
Мунім ортчөн,—

Вынным—біаіз.

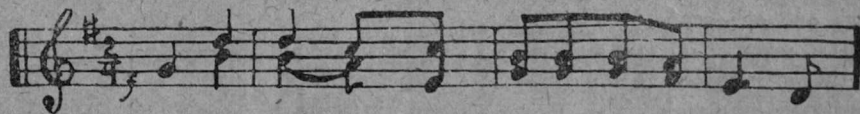
Töдан, Каҕа, врагыд бара лыбö,
Бара міжан вылö лечтö гыҕ.

Гым-кö кылам,
Војна вылö

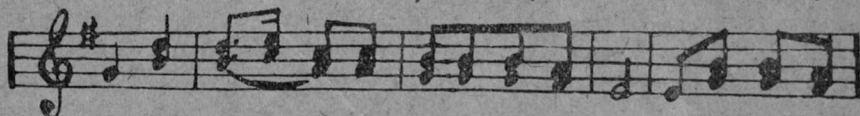
Медвоз текөд лебам.

Смертсö аслыс
Буржуј класслы

Вöчас тајö тыш.

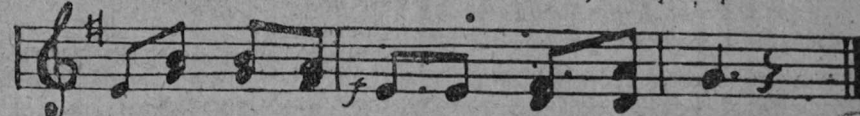
Тө-дан, Ка-ҕа, кыҕ ми те-көд вет-лім

ы-ҕыд вој-на дыр-јі бі-а туј. Кос-јас вы-лө

мед-воз-вы-лө сы-ліг тыр-јі пет-лім, бат-јас ра-дые

нөјт-лім вра-гөс, ныр-сö мед оз суј!

— Шай-сакар, ставныды!

— Е, Вурдов; локтöй паңасны.

— Муртсыг-на пызан сайыс четчи.

Вурдов гөгөрбок виçдäлис да мөв-пыштис: быдөн торжөн сојо; мыјда кад воштöны пусөмныс вылө вылө; колө лөсөдны отувја сојом-јуөм...

— Ми бөравоз кежлө пырим. Öни којмөд баракө чукөртчöны вөрлезыс-јас, лоас собрaннө. Тiјанлы колө-жө воыны. Сорныс зев ыжыд да колана.

Здук-мөд некод ез шуас. Клонөдчöны пөрт пыдөсјасө пөңјас.

— Ми-өд абу парфејнөјјас, — ружтыштис Мiрон да наң крај вомастувјалис.

— Мыј-нө көт?...—Вурдов виçдäлис Мiрон вылө.

— Музöмаөс дадөјасыд, кынмөмны... Кушөмкө морлы собрaннө. Учны колө,—кодкө кутис робкөдчыны Зумыштис Вурдов, сiнјасас өзiсны би војтјас.

— Музiн? Сен-өд оз щөктыны кер тулавны.

— Тiјанлы сетöны паскөм-көмкот, ти сундајас, ти-и соборутөј... Ми мiсатај абу парфејнөјјас ни абу комсомол. Вернө-өд вiстали, мужiкјас?

Вөрлезысјас пөвсын төвзис вашкөдчөм. Мукөд ошкыштисны Мiронөс. Кодкө сесса ружтыштис:

— Дугды, Мiрон; абу-тај те пастөм ни көмтөм.

— Вернө. Прөстөј зыкеөм.

Мiрон ескө сувтөдäлис-жө сiнјасө, көсјис ызгыштны да гөгөрвоис, мыј сыдор ещаөн шуасöны, робкiттыр мөдарө бергөдчис.

Габө Петыр суса виçдөдмөн коллалис Вурдовөс. Быггө ыжыд вына магнет кыкис сiјөс Вурдовлөн мышкыс ас бөрсаяс. Тазсө важысан-нын најө вермасöны, мыјөн сiктын панеис сорни колхоз жылыс. Мыјкө удинäлис-жө-нын мөвпавны Петыр. Зiк-нын көс-жылас сетны шыөдчөм колхозө пырөм жылыс да еөлөмас поэтысөм полөм—аслас шөркод овмөс вөсна полөмыс пыр-на венäлис.

Вөрлезысјас кодјаскө кутисны пөртчысавны да водавны, а мукөдјас пастасалисны. Петыр коллалис сiн-јаснас собрaннө вылө мунысјасөс да ышловзис. Дыр-на пукалис көзалөм шајник бердын.

— Кытчө-нын, Петырыс?—јуалис Мiрон, кор Габө Петыр четчис да кутис пастасны.

— Којмөд баракө.

— Дугды... Адзөмыд-тај уж. Озмөј сојјасыд висны? Картиасыштамкө-а. Асным-тај сөмын колiмө.

Мiрон локтис пызан дорө да гөгөр виçдäлөм бөрын перјис гач эептыс картi колода. Кодјаскө чөскыда-нын

Пед-Гень.

сургисны, сөмын морт витө-квај шпуктисны өзөс дорын.

— Картиаснытө удитам-на. Час, ветла-нын.

— Те-өд абу бригада... Гөлышт мiса, Петыр, пөртчыс дај пом... Петыр, виçдäлөј-шө,—Мiрон најана чiткыртис сiнјасө, кывнас шлоккис да кыкис гачэептыс вина доз.

Габө Петырлөн коқјасыс быггө вужасисны жөж бердө. Вина доз ас бердас кыскө. Весиғ вом пышқас кутис чукөрмыны дул.

— Мөдыс-мөј оз-нын поз?

— Мө-өдыс?—Пөртчыс, пөртчыс, Петыр, ен чiганiтчы.

— М-м..., — Петыр, гыжялыштис балабөжсө да кутис пөртчыены.

Медвоzza вина портсiја бiја јокмылөн iсковтис гырк пышқөсө, сесса разалис туша пастала. Мөдыс да којмөдыс ваçисны сiнјас, журын кутис жувыны.

Јуисны видчысөмөн, мед ескө озжө суны.

— дасквајт—недобор трасiчаыд!..

— дватсағ одна—очко, вашi не плашет!

— Сiз-сiз... Кык лун мысгi-өд праңник.

— Сiз-пө-тај шуöны. Ак, каналлө, бара-на казна лөсалис!

— Вај јук, сват... Окота ескө сiктө летчывалыны... Томнују ворса!

— Кыс јешцө летчан; договорјас-өд вөчим.

— Но, мыј-нө көт?... додтө жугөдин-ли, вiсмөдчын-ли...

— Ставөн-өд огө вiсмөдчөј... Сесса летчыныкө—ставнымлы колө отщөщ.

Картиасысјас јешцө јонжыка копыртчисны Мiронлаң да кутисны ваш-

көдчымы. Сөмын Габө Петыр кывтөм пемөс моз пукалө; сектаммөд сiнлапјасыс асныс кунсöны.

— Сiз-кө аски?

— Аски. Ставлы колө, отщөщ-жык...

Нар вылын кушөмкө узыс унјыв-сыс кутис сорытны. Быдөн сылаң бергөдчывалысны, да бөр копыртчисны Мiронлаң.

3.

Гөд морөса кырнышөн поэтысөма вөр пышқө сап пемыд вој. Нiнөм оз торк пармалыс унзiлсө. Јенежыс пујас јылөз летчөма.

Јiтуј вылын вiжов чутјасөн југјалөны пөнар бiјас. Тајө кыскасысјас аски кежө лөсөдöны јiтуј: увтасыс вајалөны бөчкајасөн ва да кiскалөны додеув тујјас.

Јiтујеаныс вескыдвылын, вөр пышкын, сулалө којмөд барак; сыкөд ортчен моз—нөлөд барак, километр жын сайын кымын—витөд, квајтөд...

Којмөд баракө чукөртчöны ворлезысјас: тырисны-нын лабичјас, нарјас пөлөн пукасалөмны-и дај өзөс дорын вел унаөн сулалөны... А локтысјас век-на ем.

Баракын воча-воча виçдөдчöны кык кузмөс öшиң Мед тыдаланынын öшалө пөртрет:

„ЦК-са генералнөј секретар I. В. Сталин“. Кымын-кө лозунг да плакат.

— Те-нө, сват, локтiн-жө?

— Локтi-жө. Но морө тајјаслөн кушөм гажа.

— Пырөј, пырөј. Төрөдчалөј.

Тувсовја шорјасөн јургөны сорни-јас, Бригадникјас сорнитөдöны вөрлезысјасөс, мыј-нын „бурыс“ мiрас, колхозјас жылыс, вөрлежөм жылыс... Весиғ кыптывалөны венјас.

Пөс, дука. Сынөдыс кунва код нiлдг. Көт сесса кыңпу нөш качөд, öшјас јiр бердө. Көзыдө i шоныдө велалөм дадөјас оз еласны, сөмын гыжјасöны. Öшалан лампалөн биыс тiпкөмөн өзөј.

— Степан, јөј, дугды, ен мiса дур.

— Го-го-го... Ге-ге-ге... Ги-ги-ги, пелөсын нарјас вылын поэтысөмны томјөз, пылсјалөны-генералöны. Сен-жө ышлалал гудөк.

— Лантышлөј сесса, заводi-тамө!

Сорнијас нөјжөнiкөн лөнөны, кызи рытјадор варов ју. Сiн-тошјас бергөдчöныг пызанлаң. Сени сулалө Вурдов, јурсө неуна бөрввiв шыбытыштөма.

— Кыв сетчө...

Нускөмөн кыззöны вөрлезысјас доклад. Мукөд олыштасны да јiрк-

лаң тошнысö чургöдласны—чöскыда
алы оз ойтсыштны.

Кымын возö, сымын докладчик збож-
мö. Пöсалис да шуркнитис вывгыс
пінжаксö. Вит чуннас курпштас жур-
сисö да öтарö-мöдарö копрасёмөн сар-
көдö-висталö, бытгö капуоста шырö.

— Пöрдöчöм в основном, товaриш-
яс, ештö-нын!.. Кыскöма вöрыс сö-
мын-на 47%. Тани—мижан прорыв,
татчö колö вöчны удар!..

Вөрлезысяс оз-нын ойтсавны, суш-
кöмны сінжаснысö докладчикö да быд
кыв, быд öвтыштöм сылыс кыиш-
тöны. Лыдпасяс—фактяс пыдöстöм
зептыс моз дугдывтöг кыскалö док-
ладчик.

— ...Став вын колö пуктыны за-
даннö тыртöм вылö да тажөн сетны
отпор кулаклы... Вöвяс оз тыр на-
грузкaөн ужавны, кыскасыяс ды-
шöдчöны—чöггорув кыскöны сöмын
кубометр жын, лунсö коллалöны...
Кыскасöм да пöрдöчöм абу торжöдö-
ма... Ем мижан бригада. Пöрдöчан за-
даннöсö Февралын-на тыртис. Нажö
ужалöны конвожернöй сивема сöртi.
Со кодяслыс колö велöдчыны ужав-
ны. Лунса кыскан нормасö-кö кыпö-
дам 600-650 кбм.-öз, заданнö ты-
рас строк кежлö, бырöдам прорыв!..

Ытја вöөн ызöптис ызгöм. Быдөн
висталö, быдөн тошнас пыркöдö, а
кывзыс абу.

— Пöрадок, пöрадок колö кутны!
Кодi жалайтö бајитны?—Вурдов оз-
нын шпынжав; кijasнас пыксöма пы-
занö. Öлöдны ызгысясöс сещöм-жö
сöкыд, кызи i пыкны вөссöм мелни-
ча пруд.

Порог дорсаң чургöдчис паекыд
кыпидöс, сөсса мукöдöс тојлалöмөн
жож шöрö петис скöр чужöма дадö.
Возын висталöмыс весиг ез кыв не-
кодлы, сöмын тыдалис тошнас пыр-
көдöмөн да кijasнас шенасöм, зик
киноын моз-жö. Ызгöмыс лаңтыштис
да позис-нын велавны сорнисö.

— ...Прорыв-пö!.. дадö-мöј сөс-
мыжа? Так—скае, абу дадö вина-
ват; вөрлезан планяс вывти гырысöе.
Со мыј вöсна прорыв. Ми тајö гө-
гөрвоам дај шуам. Сөсса вöвяс сув-
талисны, додјяс жугласисны, норма оз
тырмы, заработка ичöt, төвар оз
сетны...

— Вернö!

— Ставсö правилнö висталис—шог-
мытöм ыжыд планяс лөсöдалöмны!

Жипоз бара-на кутис жувгыны. Пе-
лесыс пелöсö домповодтöм вöв моз
гöнжайтö ызгöм.

Вурдовлөн сінжас лечыдöе, гөлö-
сыс чорыд.

— Сивтисплана колö кутны! Лаңт-
лö!.. Тани сорнитисны—вөрлезан про-
грамма-пö вывти ыжыд. Ничего по-
добного! Страналы колö вөр: фаб-
рик-заводяс видчисöны машинаяс, ста-
нокяс; сикт корö уна трактор, му-
көд пөлөс вiзму ужалан машина! За-
даннö позö тыртны, сöмын колö мо-
бильзутны став выннымöс, ратсионал-
нöја да сотсиалистическöй методясөн
колö кутчысны ужавны. Кызи ми
ужалам? Уж вылö петам 8-9 часын,
2-3-ын бөр-нын пырам. Лунтырөн ки-
лометр сайыс кыскам витыс... кор
квајитыс. А позö лунжыднас кыс-
кыны сiзимыс, көкжамысыс. Чöггорув
кыскипөн сөвтам кубометр жын. Емöе
уна нелучкijas: дышöдчöм, нарoшнö
додјяс жугöдлöм, вöвясöс ужтöг су-
лөдöм. Абу заданнö ыжыд, а куж-
тöмлунным да дышлунным ыжыд.
Тажöјаскөд-i колö вермасны. Кодi вö-
чö да кыскö лишка кубометр вөр,
öдзöдö гигант—заводяс течöмлы. Ко-
ди дышöдчö, лабзö—сijö абу пјавi-
летка дор, сijö кулаклы кивив ужа-
лö! Кызи робочöј тышкасö быд тон-
на чугун вöсна, кызи горнак верма-
сö быд тонна изшом вöсна, вөрле-
зыслы колö вермасны быд кубометр
вөр вöсна. Öд оз промпартјяса вре-
дiвельяс, оз мукöд контрреволутси-

оннöј сволота лөсöдны мижанлы бур
олөм—асным, робочöј да ужалыс
кресвана! Тани колö шуны: бырöдам
прорыв асланым фронт вылыс; i те
Педот, i те Ваоö, i те Машö—став-
ныд лöу ударнiкјасон!

Вурдов брiтвайн моз вундiс сор-
нисö. Здук-мөд öшалис чөв, бытгö
баракын некод абу. Вөрлезысяс век-
на видчысöны возö висталöм, сöмын
Вурдов пуксис. Сөсса мортыс мортö
котöртis шöпкөдчöм, кызöктöмјас.

— Чорыда-öд шöралис Мыј сөсса
шуан?

— Селнöја бајитис. Öтчыд фронт
вылын таң-жö мижан баталлон кутис
ызгыны—наң-пö оз тырмы, вaјö лап-
тi пыддi сапöгјас... Сөсса локтис ко-
мандiр да виставалис да виставалис! Сijö
жö луно сөсса мижан баталлон петис
покодö. Селнöј вöли командiр. Је-
жыд сволочјастö јона-на пыркöдлим.

Та бöрын сорнитöмјас кутисны мун-
ны рөвнöјжыка. Ызгысяс чөв олісны
лiбö сöмын мöда-мöдныскөд вaшкөд-
чисны.

— Со, нывка көсjö сорнитны.

— Валајт, валајт... Кывзам.

Пызан дорö петис паскыд чужöма
ныв. Рытыв быдөн тајö медвозза
ныв көсjö сорнитны. Сijö збоја пырк-
нитис журнас да панис:

— Унаыс кывлан сорнијас, јi ту-
јöд-пö кыскасöмыд сöмын ноксöм.
Тажö, дерт, кулаксаң петöм сорни-
јас. Јi туј вылын да балкija туј вы-
лын колö мижанлы кутчысны ужавны
кујим сменаөн... Сөсса том јöз оз-на
гөгөрвоны, мыј вöсна колö ударнöја
ужавны. Мижан бригадаын вöлис öтi
зон. Бура ужалöмыс сijöс бригада
шулис премiрујтны. Сылы вöли сетö-
ны руд френч да мортыс нырсö ча-
тöртis: мем пö колö өддöс, рудыд-пö
местöм. Сöд френч ез сетны дај
скöрмис мортыд, петис бригадыс.

— Тајö-нö Платон Вака јылыс
гарыштin?

— Сöд френч зонмöс
ковмöма. Не кукры-мукры.

Вөрлезысяс шмонi-
тыштисны да бөр лаңтисны.

— Сөсса классöвöјвраг
бөрса колö вывти-нын суса
вижöдны. Ме вaјöда ташöм
факт: талун мижан бригада
шуис вöтлыны бригадыс
öтi нывкаöс. Мыј вöсна-
нö? Ем сылөн доку-
ментјас—багыс јуксöма,
кодöс неважөн-на кулака-
лöмны, сөсса во кык-нын
олö комсомолын... Но тајö
нылыс—ыжжу пышкö зөб-
сöм көјin. Бригадаö пырö-
ма мед комсомолыс оз
вöтлыны да мед кызкө-
мыјкө велöдчыны сурны.
Бригада шуис вöтлыны

Вöчалöны пыжјас Комiлеслы (Вöмын).

Колхознитса „Коммуна југорыс“

кулак нылос да чуксало: вөрлезыс-јасос, батрақјасос, беднақјасос, шоркода олысјасос, колхознықјасос қотыртчавны бригадајасос. Сесса јешшөна чуксалам ставныдтө не петны вөрпы праңник кежлө.

Медбөрја кывјасыс вөрлезысјас кутисны копрөдлыны журнаныс. Шуасны некод-жө ез шуас. Сөмын чужөмјас серти төдчис, мыј ез сөлом-выланыс во.

— Вајлө меным кыв, көсја макнитны реч,—Мірон гызымтис—локтис пызан дорө, кутчыеис тошқас да кутис виставлыны.

— Лөсыда тан бајитис мича нывка. Сөмын дафөйд шуө—мем-пө колө шөйтчыштны дај вөјас шөј лөз кодөс-нын, ік,—сушкитөдіс Міронөс. Мірон сөмын нумдіс да візөдіс Вурдов вылө.

— Ме ног тазі — праңник кежлө летчывлаамө, а сы бөрын, ік, зілжыка кутам ужавны дај верстајтам. Вернө-өд сорнита, мужіқјас? Вернө, дерт, ік.

Өвікляын, мөдлаын ошкыштисны Міронөс. Вурдов бара-нын кіјаснас мыжсөма пызанө, бара-нын чорыд кывјасөн крапөдө.

— Вөрпыс петны оз поз—прорыв колө бырөдны. Быд лун дона, быд морт, быд вөв вивті колө.

— Дафөйд-өд абу багатыр, ік, дај гортсајаслөн турун-пес бырласіс.

— Те, Мірон, талун јуыштөмыд.

— Ме?.. Пөрјаоан. Сөмын пін вылө војтыштөді.

Тошјас қачисны вылаан, чіпанпоз-ын моз, кыптис кот-көтөм — серавлөм.

— Гөлөсујта: коді оз көсјыс петны вөрпыс?

Бытөо қос гөжөмө му вылын шөгјас: өті сен, мөд тан—вивті ещә кі кыптис, сөмын бригада да кымынкө вөрлезыс гөлөсујтисны.

— Нолтө, нолтө... Педот, Трөпим, нывјас, петкөдлөј пример.

— Мыј, сват, лептам огө-нө? Огөжө мукөдјасыс колтчөј.

— Вурдов мено-дај лыдфы: Гурвасов Петыр—еө кыз қвајтөд! Содтин?..

Мірон гораа ропкігтыр зебеө јөз сајө.

4.

БВЛА вылын вөлі пемид-на. Лөн асыввоzlөн ловшыыс төдчис-жө-нын. Чусмөны козувјас, келдөдө же-неж.

Баракын унжыкыс-нын олоны—шонтоны сојан, пузөдөны шәј, лөсөдчөны петны уж вылө.

Габө Петыр век-на стынитө узө. Нускөны-і мукөдјас, кодјас колан рьтө картиасисны.

— Петыр, четчы... Бокыд лөмөс-еас.

— Четчалөј, пјавілеткаөс узанныд! Узөјас палалөны. Орәем сінјас-ыс сөкыда потөны. Ојтсөдлө.

Габө Петыр некод вылө візөдтөг муніс мысыны. Вомпышқас гифнаын код дука, век-на винаөн гораөдлө.

Ывла вылыс пырис Габө Петыр пі — Семөн. Пөртчисіс да кутис нокы-ны тасті-паңјасөн.

— Вөлтө справитін?—Јуалис сылыс Петыр.

— Справиті. Өні зөртөр петкөді. Өшінтасјас лөзөдөны. Лампа бі келдөдөма. Вөрлезысјас ештөдөны сојөм-јуөм.

Габө Петыр талун зумыш. Ачыс оз гөгөрво, мыј вөсна скөралө. Мыјкө абу сы ног дај прөст. Мыјкө бытөо оз тырмы лөбө ачыс кушөмкө омөлтөр вөчөма.

— Төрыт, Петыр, собраннө вылас ен волы? Зев-өд еңтересіө вөлі.

Габө Петыр візөдіс „со кыз қвајтөд“ Гурвасөв Петыр вылө. Вөлісті гөгөрвоис, мыј вөсна талун дузәлө төрыт картиасис, а собраннө вылө ез мун. Бөринас, сесса унымыс лічкіс-дај.

— Гөлөсујтім вөрпыс не петны. Ме вөлі со кыз қвајтөд, төзө.

Мірон тошсө мыскыштөм бөрын сушкіс шујга вом пелөсас каллан да шпут-шпут курічіс.

— Адзөмыд-тај ошывсан тор. Гөлөсујті-пө!.. Ті ужалө, а мі летчам. Менам вөлөј коксө дојдөма, чотө. Вернө-өд, Петыр? Летчам дај прөст. Тајө уж помыс он-жө-нын озырмы-а. Вернө-өд?

Здук кежлө чөвыеис.

— Гөртө?.. Төрыт-на асным гөлөсујтім-да?

— Ме ег-а.

— Ме ег-жө,—німкода шуасисны морт-мөд, бытөо абу-кө гөлөсујтөмыні і правөс најө.

— Петырыс-нө, летчан-жө?—Кодкө јуалис Габө Петырыс. Сіјө ескө көсјис шуны „ог“ да кывјис горш бердас сөбдіс: төдвылас уөис төрытја рыт, мөвпыштис небыд шангајас јылыс. Колөкө ескө „ог“-жө і шуис да мөвпаліг костаыс Мірон сы пыдді кыввізіс:

— Петырјаскөд мі летчам. Вернө-өд?

— Збыл-ө мөј, бат, көсјан летчыны?—Јуалис Петырыс пыис.

— Збыл-ө!.. Збыл-ө!.. дерт, збыл. Мамыд-тај наргө, пес-пө бырис... дај сөјс-завод прак-муніс... дөддыд зікөз жуғалис-і. Тујјасыс адө пыран пос кодөс—төпканыс төпканө,

Ударник—строитель.

шыбөлыс шыбылө сөмын-і шыблалө... Тајө уж помыс он-жө озырмы-а,—вісталис Петыр, ачис сек-жө мөвпыштис: „...мыј ме сөра, сөјестө тан позө зөнтавны, јон-на... Прөстө ылөдчан, гөгөрвооны-өд најө“.

— Оз ков летчыны... Праңничәјтө-мөн вөрпыс ачыс оз пег-өд... дерт-төрөн лоан-і. Мыј пөлзавыс праңничәјтөмыс?

Мірон перјыліс вомөис каллансө, сөлыштис да бөр сушкіс вајинас.

— Тпу, мағ твоја... пресватаја богородітса. Зев-тај те зіл лөөмыд, Гурвасов. Абу-на буракө коскад сујөма.

Баракын кыптис зык. Морт дас кымын венчисны, мукөдыс отсаөисны лі-бө кывзісны венчысјасос.

— дерт-төрөство тајө тіјан!..

— Мед-і дерт-төрөство!..

— Став-пыдди ми гөлөсүтлөм!
— Гөлөсүтүннүд-кө-и ужалө, а ми летчам!

Сурвасовјас пастасисны да лөсөд-чисны петны уж вылө. Порог дорөз-нин локтисны, а пыр-на венчөны. Габө Петыр јурсө ошөдөма, өнкымјас пырыс вижөдө Сурвасовјас вылө. Сесса качалис пырыс пастасөм да жуалис:

— Те-нө кытчө?
— Ужавны. Ме гортө ог летчы.
— Ме вөсна колтчы, сөмын вө-лөс ог сет, летчөда-жө.

Семө зумышөн вижөдлис багыс вылө, чужөм сөртвыс төдчис, мыј көс-јис ескө чорыд кыв шуны багыелы да ез-жө-тај-а. Бостис ассис черсө да Сурвасовјаскөд петис баракыс. Баракын пыр-жө чөвмис. Колтчыөјас вижө-дисны мөда-мөд вылыны.

Габө Петыр вомдорјассө мушкыр-төмөн пукалис көзалөм шајник воын. Ассө јанзім ноғалис, медса-нын пи-сыс.

— Со-өд, езі поддөржитны. Төд-чөны-тај колхозныкјасыд, угөдитны эи-лөны. Но, мед-и тилсөны јөјјасыд. Вернө-өд, Петыр?

Петыр сөмын бугчылтчывалис Ми-рон вылө, кыв-ни јын ез шу. Сөкы-да четчис да ышловзгмоз водис нар вылө.

5.

ШОНДИС дымвижө јаг вылын. Езысөн лөсталөны лыска пу лапјас.

— Чег-чаг! Чег-чаг,—кылө өвк-лаыс.

— Живк-живк! Живка живк! —кылө мөдлаыс. Рацкигтыр пөрөны пујас, весиг јагыс быгтө сыркмуналө.

Јагын керасөны-и, пилитчөны-и, сув-јысөны-и... Эбој уж клучен пуө. Ним-кода өзјөны том чужөмјас. Весиг шондыс шөщ шпынјалө.

— Чег-чаг! Чег-чаг!—Тажө керасө Семө. Чербаныс сөмын зирдышлө, төв шувөтөм өдјө поткөдас сынөдсө да сапкысө пуө. Јеждов чагјас прые-муноны лым вылө.

Семөлы долыд. Öтпөвсөн ужалө. Шеныштас да голіас сөнјасыс пөлт-чывласны быдөн. Вижөдныкө, быгтө, ворсө чернас, өіласө пробујтө.

Сен-жө ыылыын пөрөдчө. Вурдов. Тајө кык том мортыс багатырјасөн пырөмны пујас пөвсө да чашјөны вөрсө. Шувгөны уысө пујас, пөкө-ритчөны налы.

— Семө, лок куритчам,—горөдис Вурдов. Ачыс [сашкис черсө кулыс пуө да пукөс]мыр вылө.

— Но, кыз-нин, Семө? Ен-на муз?

— Кужөм алы музөм. Вижөдла му-көдјас вылө да быгтө вынөј кык мын-да содас. А то вөлі өгнад тилсан да

тилсан... Лунтыр сизі—зик өгнад, не-кодлы кыв шуны.

Вурдовлөн өінјасыс ворсөны. Се-щөм-нын сижө морт—музөма көв абу-, век өткода шпынјалө. Шпынјавны шпынјалө, а асыс ужсө төдө. Си-јөн-и радејтөны сижөс вөрлезыөјасыд.

— Сиз-кө талунсаң зик-нын көсји-сан ужавны бригадын?

— Пөрөдчөм—кыскасөм ештытө-чыс...

— Дај кылөдчигөн-и?—жуалис Вур-дов.

— Ферт-жө-на. Сөмын-тај бат...— мөвпаліг моз висталис Семө, езі пом-сөд сесса, лантис.

— Чудак сижө. Бостөма да гортас летчөма. Миронјас кампаньеө веска-лис, сижөн-и торкөс. Миронөс ме ва-жөн-нын примөвити, колхоз панөмсаң. Оз-оз да сөщөма кыскыштал! Оз поз-сы вылө надејтчыны. Најан. Кыз-и аслыс буржык сизі-и вөчас.

Семө кывзө, кывзө дај мөвпалө, воис езі-на ескө багыс гортас, мыј-нин вөчө?.. Фруг черөбтис да сува кутис вижөдны вескыдлан. Сесса нумдис.

— Со. Со-тај сижө. Абу-тај-нө лет-чөма?..

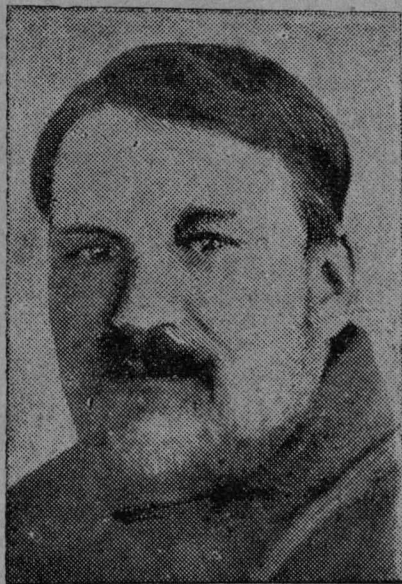
Вурдов воын чужөм пырыс вижө-длис Семө вылө, сесса бергөдис јурсө сылаңө, кадраө вөлі вижөдө Семө. Мед-воз, торја чужөдантор, нинөм езі ка-зав: лөзалис лым ешкын, пујас, пу-јас пөвсын нөкөыс ужалысјас...

— Мыј-нө чужмалан?

— Со-тај миса гызымтө-локтө—со-дывөыд. Сижө-и ем; кыс миса шапкаыс зик-жө сылөнкөд—гөрд понкуыс.

Вурдов бара вижөдлис да вөлісөт-и ка-чалис лымти собитөыс. Арса паскыд төлыс код лоис чужөмыс.

— Но!?. Петыр?.. Багыд-тај. Со-тај чудагыд, јенежөыс-кө уөис-а. Час, мыј кутас сорнитны.

Ударник—строитель.

Вурдов да Семө лантөмөи кутис-ны видчыоны Габө Петырөс. Сижө локтис да мыжаөн нумдыштис, сесса вичаасыс Вурдовкөд.

— Ен-мөј, Петыр, летчө? Мыјкө-тај-нө вөлі бајитөны тјан јөз.

Габө Петыр мөдарө вижөдөмөн кыв-вијис:

— Бергөдчи. Завертка өрис-да... Километра кык кымын-и лоі мунөма. Кхы... Корөи да корөи тјанөс, јарсө зөңнас кыщовти.

Вурдов крепитчө. Серамыс ескө сизі-и резө өінјасыс. Вөмдор пөлөс-јасыс тракысыштөны-и. Сөмын мор-тыд крепитчө.

— Кор-нө сесса летчан?

Габө Петыр вескыда вижөдлис Вур-довлы өінјасас.

— Мөдысжык коркө... Завертка лөсөда-да,—нумдис Габө Петыр.— Прөступка лоі вөчөма.

— Чудак миса те, Петыр.

Петыр езі-нын скөрмыс чудакалөмыс. Пукөс да кутис рөпкөдны том пыш-кас.

— Миронјас ышмөдисны. Зик-нын мөдөдчывалі. Пукала доддын да сөт-ка ас вылө: неладнө миса вөча, коліс колтчыны. Ме-өд абу вөрөг тјаналы нө абу кушөмкө кулак, подкулачник-ли. Мөвпалі мөвпалі дај бергөди вө-лөс тујжынаң. Чөрту, миса, колтча...

— Мукөдјасыс-нө мунисны?— жу-алис Семө.

— Мунисны најө. А зөв-жө-нын оз лөсав, кор дефертирнад шуасны,— вөмсө вежнөтгмоз шуис Габө Пе-тыр.

— Семөыд мјан бригадын-нын. Ворсөин питө,—висталис Вурдов. Пе-тыр вижөдлис Семө вылө, сесса тош-сө гыжыштис.

— Медја. Ме-ед ме вөсна... Ме-и ачим мөвпышти пырны,—чорыда-нын содтис Петыр да тошсө вывлаң ка-чөдис.

— Тајө-и локтис виставны тјаналы. Собити да собити...

Кујмнаныс сөрөктисны. Вурдов тапкөдө Петырөс.

— Чу-удак! Колхозаным-нө пыр-ан он?

— Сижө-тај виставны-и локтис миса. Јарсө миса зөңнас кыщовти чудагыд. Мыјнө сесса пукаланнныд? Ужалө. Пјавіеткаыд-өд таңнад оз тыр. Час-лы, өви пу көв ме шөщ пөрөда. Лун-сө шлөнјали-нын ескө-да.

— Вајлө зөвтчывламө! Ударнөја!

— Чег-чаг!.. Чег-чаг!—елтчөны мө-да-мөдлы черјас, мөда-мөдныскөд өрдјысөмөн кокасөны пөжөмјас ді-нышјасын. Шувгөны гагыс пујас, руцки-рацки чегјасөны увјас.

Јургө јаг, горалө лымјөс морөс тыр-нас. А вылын пөлынасө шонди; ыпја-лө-ломчө југыд-југыд, быгтө зимбырөн зыралөмны.

Лунвылын заводітчіс көзөм.

Лечітам

Өйторја каркас А. Костромінлөн

Прөстөйсцена, сиена тыдыс те-наас ласкөма плакат „Бедноталы фонда“. Сцена вылө петөнны вензиг тырја кык морт.

ПЕРВОЈ (јөзлы). Висталө вајө ті, јөј амі абу тајө? Меным щөктө татчө, сцена вылас стрөитны скөт візан карта. А кытыс-нө ме боста скөтсө, дај кызі ме татчө төрөдала?

МӨд. Те төдан—бур ужалысјасөс сөкыд корөны, а скөтыд мјан—мыјдөм колө.

ПЕРВОЈ. Но, кытыс, шуам, те лөөдан өшкөс?

МӨд. Сөмын ог өвікөс! Вот бост, те, шуам, Падласовөс—сіјө нач өш код,—ачыс колхозө оз пыр дај јөзсө щөщ пыкө. Лібө Кушјуровөс бостам—коді весавтөм көјдысөн көсјө

көзны, дај пур вылө оз мөд (нозө шуавны места вывса нельучкіяс).

ПЕРВОЈ. Со, вөлөм, кушөм скөт карта те көсјан лөсөдны, сізтө-кө і меным щөщ сецөмјасыд шедалө. Міјан вөвјас емөс. Төдан коді?

МӨд. Тајө, дерт, те мјан актів јылыс висталан—коді кыскө став ужсө ас вылас, а јөзыс суалөны бокын. А менам мөс ем, ок кушөм бур. Со вот мытчыс (шөрт куза петө картоныс вөчөм мөс, мөс бөреа петө беднак. Мөс пыдді сорніт өкружковод).

МӨС. Му у-у-у.

ПЕРВОЈ. Тајө норасө, му-учі-төны-нө менө.

БЕФНАК. Мыјла-нө сцена ылас татчө мөкыс локтіс? Вајө відламо, бур абу талөн јөлыс (көсјө кутчыены мөс нөнд, мөс оз сетчы, өтара да мөдарө вешјалө).

БЕФНАК. Јортјас, мыјла-нө тајө оз сетчы? Ме, кызі беднак...

МӨС (торкө). А те колхознік?

БЕФНАК. Мыј вылө-нө теде колхозыс? Кушөм-нө тајө јуалөм?

МӨд. Тајө, другө, зев бур јуалөм.

МӨС. Төдан-ө те, беднакы да батраклы колхозјас лөсөдігөн колө лоны медбур прімерөн, медым кыкыны колхозө середнакөс.

МӨд. Кадыс өні, другө, вежласө. Те-кө, шуам, беднак да он гөгөрво колхозыс бурлуңсө...

БЕФНАК. Чөвөлө, ме та јылыс буржыка мөвпыштла-да вөліе. А кодлы тајө беднота фондыс мунас,

өз-кө меным?

ПЕРВОЈ. Бедноталөн фонд вермас лоны организованныј гөл јөзлы. А те кызік...

БЕФНАК (торкө). Да мыј-нө ті ставныд ме вылө укөдчінныд? Бытө ме сөмын колхозад ег пыр, да зев-на уна пыртөмыд (чун вылас лыдөд): Петрө Пед Јогор—өтік, Степ Пед Паш—мөд, Гера Сең—којмөд, Изнобов Ілла—нөлөд, дај нөшта-на уна пыртөмыд ем (нозө местнөј јөздө шуавны, код, ас абу-на пырөмадө колхозд).

МӨС. Те артасөм ногыд буржык ветлы на дінө да сорыт буржыка, медым најө щөщ пырісны колхозад.

МӨд. Сізі і ем, а то парөјалыс да Совет властыс колхозјас лөсөдөм јылыс заданнөсө век пыканныд.

БЕФНАК. Мыјла-нө пыкам? Ме ачым верма ыжыд өтсөг тіјанлы сетны, скөт візан картатө организујны дај.

ПЕРВОЈ. Нолы, нолы.

БЕФНАК (мөдар боксан кыскө картоныс вөчөм ыжыд лапты). Кызік ескөн ті думайтанныд, кодөс тајө лаптыс колө пукөдны, кутамкө сорнітны гөра көза јылыс?

МӨд. Сеңи уна, ме могыс, сорнітны да мөвпавны оз ков. Тајө лаптыс колө сөвтөдны Тіма Васөс да звөз кер вывті гірјөдлыны кынөм вісмытөзыс. А мыјла? да вот мыјла: гөра-көзаплан лөсөдігөн да көзігас век өтарө торкасис: „некушөм, шуас, план оз ков, вәжөн, шуас, век плантөг көзлывалім да век планөн сојлывалім“ ачыс нөшта актівістөн вистасө.

ПЕРВОЈ. Но, ті төданныд, тани нөшта-на кандидатјас лапті вылад емөс.

МӨд. Коді-нө?

ПЕРВОЈ. А Јогоровыд, сецөм-жөзік, нинөм оз прізнајт—некушөм көза ыждөдөм-ны, агроном-ны.

БЕФНАК. Сөрт, јортјас, буржыка-кө-візөдлаам (візөдө залө), нөшта-на кымынкө мөртөс позө татчө сөвтөдны гөра-көза нуөдөмеыд.

ПЕРВОЈ. Но, нөшта кушөм скөтөс верман мјанлы петкөдлыны?

БЕФНАК. Он дөзмө?

МӨд. Мыјла-нө дөзмам, вај петкөдлы.

БЕФНАК (кыскө картоныс вөчөм куланөс). Вот тајө...

ПЕРВОЈ. да тајө...

МӨд. Быдсөн зывөк...

БЕФНАК. А кызік ескө тајө скөтыс шусө?

ПЕРВОЈ. Абу лөсыд тани, сцена вылын...

БЕФНАК (торкө). Нинөм, нинөм. Мі тајөс петкөдлаам кызі бытө лөвја, мјан-өд спектак. Тајө колө ставлы артавны да шуны: вір јуыс, дар-

mojed, kodі важысаң оңоң мијанлыг
вiр пычкываіс.

СТАВ. Кулак!

БЕЅНАК. Сорвыв колхозјас кор
лобны—бырöны ташöм скöтјас. А
öнісö мијанлы та вылö колö став
фронтöн..

СТАВ. Наступајтны!

ПЕРВОЈ. Но, і морт-жö-те! Сесса
нöшта мыј петкöдлан?

БЕЅНАК. Ок, муса јортјас ме-
нам, кор-на ме том вöвлі, век мем
докторын окота вöлі лолыны. Сізі
вот ег і лолы. А öні көф тані, сце-
на вылын, поңö болнычыг ворсны,
петкöдлыны нöшта скöтјасöс.

Мöд. Но, і мыј нö,—поңö. Прö-
ста-öд абу талун гажа рыт (*новлö-
ны став вајавлöм көдлујјас, лö-
сöддöдны пызанјас, етенö тув-
јалöны гөрä крест, вајалöны ле-
читан приборјас*). Нолтö, те вај
кут докторавны, а мі бытвö пел-
шöрјас да санитарјас.

БЕЅНАК. (*Пасталö жежыд ка-
лат да öчки*). Поңö колöкө докту-
равны. Öні поңö быд висöмсö ле-
читны: дышјöзöс, прогулшцікјасöс, ло-
дырјасöс, загібшцікјасöс, оппорту-
ністјасöс, ставсö мечітам.

ЇÖТКА (*мытчысö вескыдла-
дорсан*). Муса доктор, мечіт мен-
сым верöсöс.

ДОКТОР. Мыј лоіс ськöд? Вис-
тавлы, ме астöгыс мечіта. Кызі нiм-
овыс?

ЇÖТКА (*вiставлö*). Локтан сы
дiнö да пондан-кө гөрöм-көжöм јы-
лыс сорнытны, секі пырыс пыр пел-
тöм лоас, нiнöм оз кыв.

ДОКТОР. Гөгөрвоі, муса анö. Сы-
лөн сіјö-жö висöмыс, кушöм Мајöг-
Мишлөн. Гiжа ме сылы ташöм ле
карство: медым „Комі колхознык“ да
правiтельствоыг решеннöјассö лыд-
дас, да буржыка. Секі пырыс пыр
бурдас. да мед оз вунöд: ачыс-кө
ташöм лекарствоöн оз лечмы, секі
ачыс кутас кајiтчыны, аслыс-жö ло-
кыс (*нетöны кык ныв, жежыд
наскöмдöс, бытвö вестрајас
петкöдöны тöткөдöс кiјастыс*).

ЗОН (*пырö*). А кооперативјас ле-
читалан он?

ДОКТОР. Мыј колö—сіјö і мечі-
талам, быдсама висöмсö.

ЗОН. Сізі-кө, муса доктор, вај ле-
чит мијанлыг кооперативсö. Мијан ко-
оперативын быдсама висöмыс ем: при-
кадшцік век вiна јуö, тöварсö гортас
новлö да тöдсајасыслы сеталö. Сізі-
жö селско-хозајственнöј кооперат-
сіја машинајас гөрiг көзіг кежлö абу
лöсöдöма дај некушöм заготовкajaс
оз ну. (*поңö шуавны унзык не
лучкiјас кушöм ем кооператив-
лөн*)

ДОКТОР. Тајö кооператсіјалы ков-
мас вöчны оператсіја.

ЗОН. Кооператсіјасö аператсіја
вылö, шуан? Но, зев бур (*кыскöны
пельшöрјас код јура мортöс, ту-*

Станок

Станок,

Станок,

станок,—

Те лоан менам вок!

Станок,

Ме текöд сыла,

Ме текöд ловја пыр.

Ме текöд гажсö кыла

дај сорны—

Мијан тыр.

Станок,

Станок,

Станок,

Те лоан менам вок.

Ударнык „Фрезер“ *) ворсö,—

дај гартчö

Стружкi—кöрт.

— „Трансмiсiј *”) бергöд“!..

— Горзö

Том морт.

Ударнык—Гöрд!

Станок,

Станок,

Станок,

Те лоан менам вок!

Куз лун

Ме ола тані.

Токарнöј муса цех *) —

Ударнöј ставнас.

Радлö

Ударнöј муса век!

Станок,

Станок,

Станок,

Те лоан менам вок!

Іван Їiгов.

Сыктивкарса ФЗС-ын велöдысјас полiтехнизатсіја вылын.

1. Ударнык „Фрезер“—станокiөн нiм.
(токарнöј станок).

3. Трансмiсiј—приводнöј ремень пыр
ужöдö став станоксö.

4. Токарнöј цех заводјасын—кöнi тöчи-
тöны көрт көдү.

*ша кузтавыс гiжöма „Коопера-
тив“, востöдöдны пызан вылö).*

ДОКТОР. Тајö, ескөн, первој ко-
лö еркаіса контроллы сетлыны, мед
ас тöлк вылас воштас.

ПЕРВОЈ (*валö зев ыжыд бу-
тулка лекарство тырабө, пук-
тö пызан вылö*).

ДОКТОР (*боетö ыжыд грамо-
фон трубка да кывзö пышкöссö*).
Нолтö, вајлö меным пурт.

Мöд. Пöжалујста (*сетö зев ыж-
ыд пурт*).

ДОКТОР. Öнi сесса тајöс пондам
кырлыны, мыјјас ем талөн, кушöм
висöмјас.

ЗОН. Мыјкö-нö, тöварыш доктор,
лад вылын-ö көф кынöм пышкöсыс

гөриг-көзиг кежлас? Кушомко висом ем абу?

ДОКТОР. Гөриг-көзиг кежло шуан? да, абу зев лад вылын, абу. Нөти абу төждысөма да абу лөсөдөма колана төварјас гөриг-көзиг кежлад. А вот мыј жылыс өнтај виставлин, сійө ставыс збыл. Öни вјзөдлам мөдар боксаыс. Вајлө татчө лампа, омөла тыдалө—некызи ог вермы корены (вајдны лампа, доктор мөдар боксыс кыскалө лок төварјас; переч банка, пудра да сиз возө. Ковтөм төварјас сиктса јзлы да неткөдлө јзлы залө) да, некышөм туж весиг оз төдчы детскөј јаслө лөсөдөм јылыс.

ЗОН. Мыј жылыс, шуан?

ДОКТОР. Миса, детскөј јаслө јылыс ем зев ыжыд висөм. Ме төда, тајө сиктас зев уна челаф ем, кодјас му вылын ужалөгөн некөд дөчө-риттөг кутасны овны, вермас лоны пөжарјас да мукөд нелучкјас. А гөра-көза јывысид нинөм і шуны, зев ыжыд висөмјас ем.

ЗОН. А кушөм лекарствоөн-нө бурдас?

ДОКТОР. Колхозчыкјасөс, гөлөс да шөркөфсөма јзөс колө јонжыка кыскыны кооператив ужө — тајө өтик, выдвигатны најөс гырыежык кооперативнөј ужјас вылө—тајө мөд, ставнымлы аслыным активнөја участвужтны тајө ужас—којмөд, а нөлөдкө—частөжык ас крөтикаөн шонтывылыны боксө.

ЗОН. А кушөма оборотјасыс мунө?

ДОКТОР. Оборотјас јылыс јуалан? (пуктө градүеник, ыжыд беддыс вөчөма, гјжалөма сетчө чипрајас). Вјзөд, аңан кымын шажт? Но верманнид тајөс нуөдны сөсса—(нуөддөны).

ПЕРВОЈ. Төварыш доктор, сени зон өчерөд сулалө вөсејас.

ДОКТОР. Талуң пријом помасис.

ПЕРВОЈ. Корөны, талуңжө-пө мед мјјанөс мечитас.

ДОКТОР. Сізкө, вәј те гјжав өчерөдө, кызи овыс да мыјөн висө.

ПЕРВОЈ (мунө сөна саяө да гјжалө). Вистав нимөвтө да мыјөн висан? Ме кута өчерөдө гјжавны.

ГӨЛӨС. Гјж: Луков. Шужавыв кежөмөн—середнакјасөс раскулачитала.

МӨД ГӨЛӨС. Пошөсов. Опортунизмөн, вескыдывыв кежөмөн, кулакјасөс ог аңы, быд ыжыд ужыс пола.

КОЈМӨД. Лысов — шовинизмөн—зев заразнөј висөм.

НӨЛӨД. Кудов—кывјөј зев куз, колө жеңмөдны.

ВИТӨД. Сөкылов—Симулатсјаөн!

ПЕРВОЈ (гјжалөм бөрын локтө да сетө докторлы өписок,

доктор кулө калат да өчки, нөрдө беднакө бөр).

ВЕДНАК (публікалы). Ті, гашкө, чайтанныд, мыј ме збыл абу колхозник? Ме, муса јортјас, төди колхозыдыс бурлунсо да медвоз пыри колхозад, а өни чуксала тјјанөс, коді абу-на колхозын, пырны да артепөн бура лөсөдны выл олөм!

КРУЖКОВОД (первојлы). Те нинөмөн он вис?

ПЕРВОЈ. Ог.

КРУЖКОВОД. Сізкө, вәј отсав пызансө нуны, колө помавны војтырыслы асөыным ворсөмсө (уберитөны сөна вылыс ковтөм кдлујас да ставөн сувтөны ортидн).

СТАВ (сылдөны частушка нөздн).

Мјјан спектак абу гажтөм,
Поңө вөлі серавны.
Мукөд јзлы вөлі шуштөм,
Код сурөлы еравны.

Весөм көјдыс көзны колө,
Мөдым мусө ловчөдны.
Таштөм висөс уна овлө
Кодөс колө голчөдны.
ӨТИК. Кывзылөј ставнид!

МӨД. Колхозчыкјас!
КОЈМӨД. Јөдинолчыкјас!

СТАВ. Тјјан возын сулалө мөг,—
Кыпөдны асөыныд оласног!

ӨТИ. Еј, колхозчыкјас!

МӨД. Кывалыннид-ө ті!

КОЈМӨД. Кымын гектар му тулысын.

СТАВ. Көзанныд ті!

ӨТИК. Мјјан (ним колхозлөн)
колхозлы тајө тулысын колө көзны
(мыд) гектар.

СТАВ. Колхозчыкјас, беднакјас,
середнакјас!

ӨТИК. Гөра-көза көлујад

МӨД. Абу-ө мичалөм вөнтјас,

СТАВ. Ковмас лөсөдны пырыс-
төм пыр. Му вылад лөас лөсөдны
дыр.

СТАВ (сылдөмөн).

Вај возө,
Вөзө тувтчав,
Зөбө пырыс кылө марш.
Выл течөмлаң,
Выл олөмлаң,
Выл тужөд, шагөм марш!

Мі коллективјас течав,
Бурмөдам олөм сам
Гөм-шөрас сетчө кыскам,
Бурөдам кулак клам.

(Тајө поңө сыломөн, маршөн
мунны, сывны поңө „Молодая
гвардия“ нөгөн).

ЗАНАВЕС.

Төкөн Колај.

Көза кос вылө.

Төлын і гөжөмын,
Војын і лунын,
Быдлуңса олөмын
Тыш да кос мунө.
Јагын көв пөрдөчам—
Зелөдөм сөңјас
Чорыда вөрөны...

Видчыс, кор лөңмас!

Лөңмөм оз артмы тан,—

Кулакјас скөрөс.

Либө те вартыштан,

Пус-пас мед пөрас...

Көлтчан-кө—рам ыжыс—

Пилтас јуртө.

Көлас сек барышөн

Кулаклөн куртчөм.

Матысөм көзандыр,

Лөктө шөщ тулыс,—

Колхозјас вөчөм пыр

Парјалам мујас.

Заптысам көјдысөн;

Тракторөн, вынөн.

Кулаккөд пөлтчылас

Көсаөм гымөн.

Лоам-кө полысөс—

Видчыс сек јызер.

Лоам-кө сөбөсөс—

Колхозлы вынөјөр.

Парвја тувчысө

Көжө код бөклаң—

Көзалаы туж вылас

Көлтчө шөщ нөкөан.

Бөстөамө өтүвтчөмөн

Өтар да мөдар

Большевик өдјасөн

Нуөдны көза.

дМ. ФУРМАНОВ

Март 15-öd лунö 1926-öd воö кулі дМ. Фурманов. Колі тыр вiт во сiјö кулöмлы. Унаöн тöдöны сылыс гiжöдјас гражданскöј војна јылыс: „Чапаев“ „Мятеж“ „Красный десант“ („гöрд десант“—тајö ем комиöн).

Гражданскöј војна јылыс роч ли-тератураин гiжöма бура уна гiжöдјас. Мукöдлы кажiтчö весiг, мыј гiжöма-нын сы јылыс вивтi уна. Сöмын тајö абу збыл. Гражданскöј војна јылыс уна тор-на гiжтöм. Сiјö кадса унатор јылыс-на пöштi нiнöм абу.

Гражданскöј војна лöбöдiс Фурмановöс кыз гiжысöс да кыз бојечöс. Сiјö сетiс гiжан материалсö Фурманов творческöј уды. Сöмын оз куш сы понда јона лыфдыны да радејтны Фурмановöс.

Фурманов аслас гiжöдас кујис бöрјыны гражданскöј војнаыс мед-коланторјассö да сiјö материал вылын петкöдлыны пролетарскöј револутсијалыс јонлунсö, паскалöмсö, классöвöј врајасöс венöм. Фурманов ез виçöд сöмын револутсија мунöмö. Сiјö актiвнöја участвуйтiс револутси-

јаас. Сы вöсна i вивтi лыфданаöс сылöн гiжодјасыс.

Сiјö—дивизијын бојевöј комиссар, сiјö—газетын редактор. Сöмын көч көнi сiјö вöли, сылöн кiсыс ез мынлы записнöј нiга. Сiјö записнöј нiгајасыс бöрыннас петiсны сешöм нiгајас, кыз „Чапаев“, „Мятеж“ да с. в.

Чапајев („Чапаев“ нiма нiгаын герој)—абу сöмын ловја Чапајев, Чапајев образнас Фурманов петкöд-лис гражданскöј војнаын быдмöм, ужалыс крестана пышкыс петыс уна краснöј полководечјасöс.

„Мятеж-ын сiјö сiзжö петкöдлис не сöмын гражданскöј војналыс исторiјасö кушöмкö местаыс, но сыкöд öтшöш i петкöдлис кушöм тујјасöд лö мунны револутсија дор сöлöм-саң косаыс бојечлы. Пöчö вескы-да шуны—Фурманов öтнасöн-на пролетарскöј гiжысјас пыс петкöдлис гражданскöј војналыс исторiјасö. Сешöм тыра да паскыда, сылöн нiгајасыс уна мукöд гiжыс нiгајас пышкыс торјалöны.

Мынö колö казтывны Фурманов кулöмлы вiт во тыран лунö? Оз сö-

мын шапка пöртчывлöмöн копыртчывны сiјö гу вылö. Фурманов колiс вивтi ыжыд наследство, торјанiн ыжыдöс пролетарскöј гiжысјасы. Сiјö наследствоыс, кодöс не сöмын колö тöдны гiжысјасы, но i ужалыс быд мортлы,—бур нiгајас да сылöн гiжан методыс. Фурманов-лöн творчество петкöдлö, мыј оз ков гiжыслы лоны сöмын олöм пасјалыс фотографируйтысöн, сöмын оз-жö i пöч лöсöдавны журыс јöзöс, кодјас оз вермыны лоны. Оз пöч, да i нiнöмла: некушöм гiжыс, некушöм морт, оз вермы лöсöдны кушöмкö олöм кодi ескöн вылынжык öнiја збыл олöммыс. Мијан олöмыс сешöм сложнöј да героическöј, мыј сыыс вивтiыс нiнöм-нын сесса оз ков.

Мијанлы-öд донас сешöм гiжысјас, кодјас гөгöрвоöны да пыдысаңжык петкöдлöны мијан странаыс олöмсö, выл олöм течöмсö. Мијанлы донас сешöм гiжысјас, кодјас асыныс олöмнысö да творчествонысö јiтöны олöм вежыс робочöј класс ужкöд да сотсиализм стрöйтöмкöд.

Тащöм торјö велöдö Фурманов-лöн олöмыс i тајöс пролетарскöј гiжысјасыс оз ков вöнöдны.

Кутчiсамö болшевик—гiжыс Фурмановыс велöдны творческöј методсö. Сiјö лö сiјöс медыжыд казтыланторјөн.

ИЗЈУР ИВАН

Казтылам гражданскöј војна дырјi усöм бојечјасöс.

Грымөдө тулыс

Ытва вынөн
Грымөдө тулыс,—
Пёсало
Му плеш вылас
Пуксөм.

Тажо тулыс
Колхозлөн гаж!
Тажо шуо:
— Мед
Куло
Важ...
Важга гөрөм,
Кор
Нырнас
Пазалис му
Сера дөрөм,
Бөд талы
Тувсовја гу!

Тувсов
Гөра-көзалөн
Кырым
Большевик
Өдөн
Талун
Тыро.

Колхозса
Өзөсө зымөдчө
Большевиклөн кыв.

Тувсовја
Гөлөсыс шыөдчө
Код-нө оз кыв?

Талун тулыс.
Зев жежыд вој.
Радло муыс
Ем мортлөн сој.
Больше-
виклөн-өд
Кыв-кө
шуома—көз!

Колхоз-
никлөн
Ем воча:
— Көзөма!
Стөч!

Тувсовја
Гөра,
Пөс көзалөн
(Өзјө морөсас би!)
Петө
Синьыс-өд би!
Парвја
Ас бөрса
Өдөдө—
Тажо оләмлөн пи!

Тажо тулыс.
Колхозлөн гаж!
Тажо шуо:
Мед
Куло
Важ!..

Иван Титов

Бостам ас кіө техника

Хоҗајственикјас конферентсија вылын Сталин јорт выступленнөсан рочөј класс чорыда кутчысис техника ас кіө бостөм куза поход нубөдмө.

Сталин јорт тајо совешщаннө вылас шуис: „Большевикјаслы колө овладејтны техникаөн. Каднын большевикјаслы аслыныс лоны спетсиалистјасөн. Реконструксија кадө техника решайтө ставсө“.

Художествоа литературалы сиз-жө колө кутчысис техника ас кіө бостөм могыс тајо походө. Өд, тајо походыс став фронт пастаөн социалистическөј наступленьнөлөн да классөвөј тышлөн јукөд, дај вывти колана јукөд. Социалистическөј индустриализатсијалөн успехјас, пролетарскөј кадрјаслөн быдмөм, овмөс кыпөдан втвөса планнөл воён оләмө пөртөм—ставыс тајо вөчө позанаөн дај коланаөн сещөм положеньнө, кор ескөн пролетариат вескөдлис ставнас, кывкутис став вөснаыс, сујсис быдлаө.

Мыј медвоз та могыс колө вөчны? Медвоз, дерт, гижысјаслы аслыныс колө төдмасыс техниканас. Некущөм ногөн оз поз шуны, мыј гижысјас оз төдны техникасө да сы вөсна техника ас кіө бостөм куза походө ми ог вермө кутчысис. Абу збыл тајо.

„Абу сещөм крепост, кодөс большевикјас оз вермыны бостны. Ми решитим уна сөкыд мојас. Ми бостим власт. Ми бергөдим шөркөддем крестьянөс социализм туј вылө. Медколана ужсө строителство боксаыс ми вөчимнин. Мијанлы оз нин ков уна: төдманыс техника, овладејтны наука. Кор ми вөчам тајөс, сек мијан лөдны сещөм өдјас, кодјас јылыс ми өни ог лыстө і мөвпыштны. І ми тајөс вөчам, збылыс-кө тајөс көсјам вөчны“.

СТАЛИН.

Литературалөн техникалан банөн бергөдчөмыс колө лоны техническөј занынөјасөн ужалыс војтырөс художествоа кыв пыр төдмөдөмын. Сөмын куш ташөмтор вылө колтчыны из-на поз. Техникасө колө бостны литературнөј материал пыдди. Не сөмын, шуам, пролетарскөј көми гижысјаслы колө аслыныс гижөдјасын виставлыны кущөм бур вәјө вөрлөзөмын механизатсија да ратсионализатсија, но петкөдлыны художествоа кывјөн механизатсијасө ассө, механизатсија нубөдан машинајассө. Тајо, дерт, кажитчө зев сөкыд, сөмын өнија кадыс мијанөс сјјөс шөктө вөчны,

Тажо торсө оләмө пөртгөн вывти жыйд отсөг вермасыс сетны литературоа кыскөм ударникјас. І медым бостны ас кіө техника, ударникјасөс литератураө кыскөмсө колө јона өдөдны. Өд, ударник-робочөјјас, ударник-вөрлөзөјјас, ударник-колхозникјас асланыс производстојас вылын ужалгөн вермасыс лоны техника ас кіө бостөм могыс литературнөј поход нубөдмөн улысса организаторјасөн. Најө вермасыс медвојдөр гижны вөрлөзан-вөркылөдан техника јылыс, колхозникјас—визму ужалан техника јылыс да с. в.

Сөгса ем нөшта мөд зев жыйдтор. Литературалөн ем аслас литературнөј техника. Тајо техникаыс мијан, пролетарскөј көми гижысјаслөн, вывти-на улын. Техника-кө-нө улын—улын і форма. Колө вескыда шуны—содержаннөыс форма мијан јона-на бөрын, сизкөнө-і бур содержаннөсө огө вермө тырмынөја сетны лыдчысөз. Өд гижөдтө донјалигөн оз ков нөтчыл вунөдны, мыј гижөдыд видлавсө кыз „органическое целое“, кыз „единство формы и содержания“.

Форма-кө омөла—омөла лыдчысөз воө содержаннөыс.

Не сөмын гижыс выл кадрјаслы, щөщ і „нима“ көми гижысјаслы колө кыпөдны асыс гижан техникасө. Тајо щөщ жө пырө техника ас кіө бостан мөгө.

Кущөм практическөј мојас-нө сүвтөны пролетарскөј көми гижысјас вөзө техника ас кіө бостөм куза походө кутчысигөн?

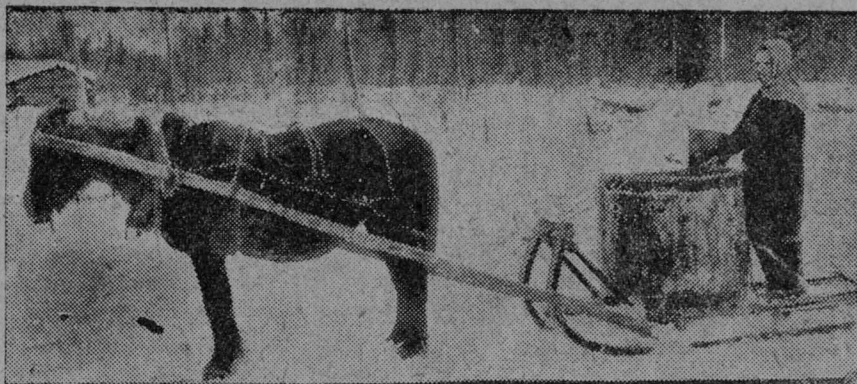
Медгырысјасыс со кущөмјас:

1. Гижысјаслы аслыныс медвоз төдмасыс өнија техникаөн да пропагандирүтны сјјөс ужалыс јөзлы. Сөмын тан оз ков вунөдны өвитор—мијан (социалистическөј) техника јона торјалө капиталистјас техникаыс. Капиталистјаслөн—техникаыслы подчинитөма ужалысыс, мијан-нө—ужалысыслы подчинитөма техникаыс. Техника јывысид гижгөн тајөс нөтчыл оз ков вунөдны.

2. Вескөдны литератураө кыскөм ударникјаслыс гижан (творчество) ужнысө щөщ техникаөн ужалыс војтырөс төдмөдөм вылө.

3. Гижысјаслы кыпөдны асыныс гижан техникаысө.

ИЗЈУР ИВАН

Баракё катёдöны ва

Пед-Геңлөн „Ударникјас“

Сандрік Јогор

Пед-Гең аслас ударникјас вистлы (лезома 1930 воö 20-öd № „Ордым“ журналын) бостöма öнја зев колана тема — ударничество вөркылöдан ужын.

Гижö, кызи ужалöны ударникјас кавишщö вылын, кызи сени-жö ужалö кулак Уреуэв да Педот даф—гöла олыс кресванін.

Кавишщöын ужалöм бöрын—запаньын ужалöм, сорвируйтöм да пурјасöм. Кулак Уреуэв орöдö запансö да сетчö-жö и суö сјöс емертыс. Бöрын сјöс адзасны бадкуст пые. Кулак Уреуэв запань орöдöмнас ыжыд аварја оз вермы вöчны. Керјасыс бөр поромитасны запань горулас, сöмын запансö вылыс лö вöчнысö-а.

Колö шуны, гижыс вөркылöдан уж гөгöрын выл формаа уж нуöдöм, соревнованьö да ударничество, петкöдлöмön тырмымönја абу справитчöи. Вист абу жеңыд. Сöмын тајö места-

ын, тамында гижöдын Пед-Гең зев омöла петкöдлöма массасö. Öд, мас-сатог ужыс оз вермы мунны. Куш 5-6 морт ударникјас да кулак Уреуэв ез ужавны.

Шуасны: массасö петкöдлытöм вöсна гижöдыслөн значеңньöйс оз вош. Најö тöдöмыс-нын вöлины дај тыдалöны запань вылын аварјасö востановитг дырји. Вошöма. Ударникјас да Уреуэв кулак аслыныс-аслыныс торјөн ез вермыны ужавны. Налөн ужныс став ужалысјасыскöд јитчис, öтгудыртчис. Ударникјас ез вермыны некущöм ногөн невизöдлыны массасыс вылö, сиз-жö и кулакыс вылö. Öд-и массасыс кыңзи-буdda визöдлыны ударникјасыс вылö да кулакыс вылö. да и кулакыс ассыс ужсö ескөн ез öтнасөн ну.

Кулакјас да öткымын гöла шөркода олысјас костын емна öтпомеа јитöд—посни собственнöва идеоло-

гја. Сы вöсна гöла олысјас кокыда-на шедлöны кулакјас влијаньö улö. Ашөрја овмös помсаң овлывлö налөн кулак сама мөвпјас.

Кулак Уреуэв зик öтнас. Оз тыдав, кущöм влијаньö сылөн масса вылö. Бригадникјас бара-жö аслыныс олöны-ужалöны. Налы јöзöз мог абу. Матыстчö на дорö Педот даф да и сјöс некыз оз кыскыны асдораныс.

Массасö петкöдлытöм вöсна да ударникјасöс массасыс торјöдöм вöсна бригадирјас да Уреуэв кулак тöдчöны сöмын куш асныс вылö визöдлöмön, тöдчöны аскежаныс ужалöмön.

Кор Уреуэв орöдас запансö да каңаласны—став јöзыс секі зырöдасны керјассö кутöм мogyс выл запанлöсöдны:

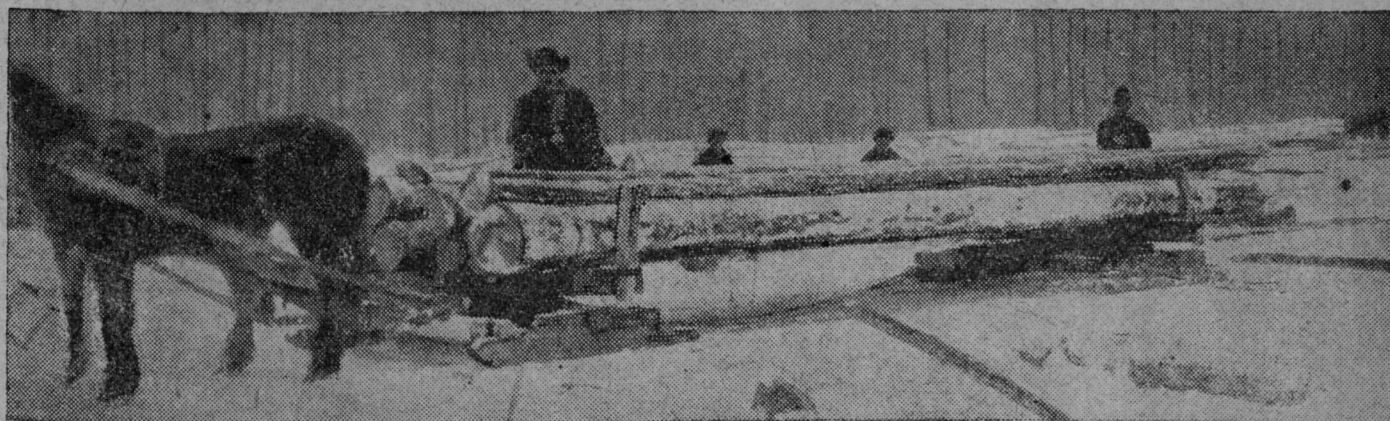
„Ужалысјас запань жгалöмсаң езнин сесса водлыны. Куз вöжыд ноксисны“..

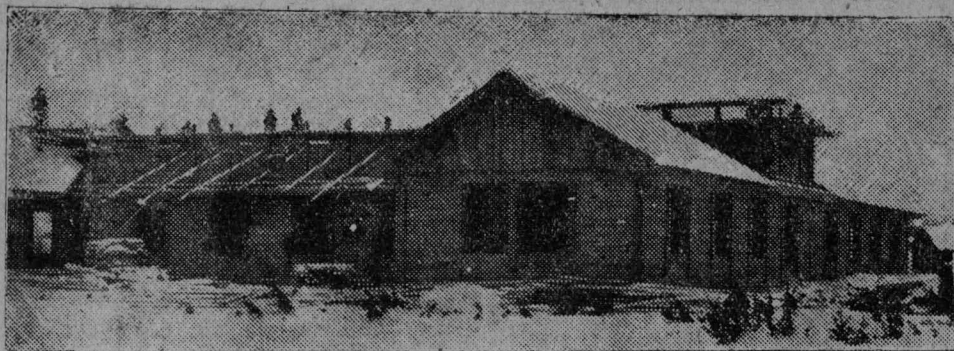
Тајö абу-на массасö петкöдлöм. Тани оз тöдчы, мвј вöснажык тазисö зырöдисны. Шуасны: запань лöсöдны. Абу гөгöрвоана. Гашкö зырöдисны збылыс керјассö кутöм мogyс, ударнöја ускöдчисны, гашкö ыжыд дон бостöм вöсна да?

Бригада ез вермы бокö колны кылöдчан ужсö öдзöдöм да бурмöдöм. Ужалыс массасö уркöвöј уж вылö бостөдöмön дв асныс уркöвöја ужалöмön најö ескö чинтисны пурјасан кадсö, кыпöдисны уж вылын сотсиалистическöј öдјас, мöда-мöд костаныс ордјысöмön чинтисны пурјасöмысыс асдонсö. Гижысыс тајö торсыс вывти влыти кыщовтöма. Оз весег веритчысы ударникјасыслөн ударнöја ужалöм јывсыс.

Кущöм Пед-Гең ногөн кулак? Первој-кö—кулак öтнасөн став ужсö вöчö. Кулак Уреуэв öтнасөн пукалö бипур дорын, öтнасөн пусиг мзыс мөвпалö:

„Адзысö сылы: кер чукöрјас абу-нын кер чукöрјас—тракторјас, станокјас, машинајас... Ортча-ортча

Вөрлэзяслы стрөйтöны барак Сыктывкарöм

тракторяс вөрöны да мунöны—гөрöны путкылтöны. Со, со... сылыс ыжыд овмöсö путкылтöны, сöд муö пазöдисны. Кыпöдчис сетчö колхознöй кöза, гыасö, шаркöдчö, зарнiөн лöсталö“...

Кулак гөгөрвоё мыjö вайöдö вөркылöдöмыс да оз котырт ас гөгөрвяс массасö. Мыj вермö—торкалö öтнасөн. Тажö медыжыд сузсытöмтор кулакöс петкöдлöмын.

Сесса мöдтор. Кулак Урсузев Педот дафлы первоjа сорныас-жö петкöдлö ассö кулакöн:

„Боста ачымöс: таво налогтö нөлсö пуктисны, мелничас мырфисны... Озыржыкжасö бырöдасны, а чиг гöлыс i комас сесса. Со, те-и социализма, Педот.“

Педот дад Урсузевлы важ поран олöм жылыс воча вiжö:

„Ферт, кодлы кызi... Тiжанлытö—озыржаслы—лöсыджык, ферт, вöли секi овны“.

Кулак гöл мортлы петкöдчö первöй аслас кулаккöй чужöмнас, озырлуннас, а оз кулаккöй идеологiанас.

Тувсалан ужнас гижысыс сiз-жö абу тöдса. Сы вöсна уна нелучкiяс, скöдiгтöм торжас гижö пуржасöм жывыс:

„Запань шöрас öтар-мöдарас кержас лепталöма. Бонтыс вöjöма ва вывтiс кер лыбмөн. Тажö—„ворота“. „Воротасаныс“ ва бөр нужöдчöны куjим вежөн помые-помö jтлöм кержас. На костi кывтöны көшöмжасö сортируjтöм кержас: пiловочнык, стрöjöвöй, шпальнöй... Кöшöмжасын найöжасöс клачавлöны“.

Пед-Гең, тыдалö, запансö абу-на бура гöдмöдöма. Кöшöмжасөн лыдфысöны сijö ворота помас jтлöм кержасыс. Сени-и пуржалöны керсö, а оз сыпыр нуöдöмөн дешшö кушöмкö

кöшöмжасын. Сесса оз куjим сорт сöмын сортируjтны, а унжыкöс.

„Машö jжöм багырнас сап крукалас запань пышкыс кер да вöтлö ворота пышкыс“.

Тани баражö абу вескалöма збылас. Запаньыс керсö кутöм бöрын оз вöтлыны ворота пышкыс, а индöны ворота вомас. Öд керсö оз-жö кутны ворота пышкыс, а кутöны ворота вом дорсыс. Ворота вомсö куjим ортча кер пастаыс паскыджыка оз вöчны. Ворота вомас вескалöм кержасыс асныс-нин петöны көшöмжасас, сöмын индавысö колö-а.

„Выл запань öдjөн чужö. Ул козпуяс нужöдчисны кыркöш пöлөн. Регыд найöс топыда вурласны да лезасны ваö.“

Пед-Гең гижö пожöм вөр кылöдöм жылыс. Ферт, сор вылö i коз вөр выжим. Сöмын сijö еща. Кодлыно ескөн дум вылас усö дас вевса телтöм порöм пöвсыс коз кержасö бөрjыны да запансö вурлыны найöс берöгö лепавны!

Запань вылö пожöмсö-жö i клачитöны а оз бөрjыны сетчö коз пуяс. Клачитöны ваас а оз берöгын. Сещöм конструктсия пуржасöмын первоjа основасаныс абу-на вöвлывлöма. Сiж возö оз ло. Тазсö оз-нын ло ударнöйа ужалöм, а лöö ударнöйа өмсö лотайтöм да ударнöйа лшнöй кад бөстöм.

Гижыслөн ассыс гижöдсö, сурöссö мичмöдан туж—образжасөн, художествова мича кывжасөн пöлзүjtчöм. Тани сорныс сурöс сергыс образжасö да кывжасö сужалöм. Шуам, поплыс пöихологiясö петкöдлiгөн ферт оз скöдiт пöлзүjtчыны революционнöй кывжасөн. Сiз-кö стiлыс, гижанногыс, образжасыс да кывжасыс колö лоны сурöс сергы.

Кер кылöдан ужö некушöм мешчанскöй образжас оз вермы пырны. Сещöм образжасыс вермасны пырны сöмын кулакжасы, уж вылыс шландаjтыс-жасы-да—торjөн. Сурöсыс-кö кыпöдана, сы гөгөр ужалыс jзсö котыртöна—сijö сурöсысылы колöны бөжевöй кыпыд кывжас, кыпыд образжас, кыпыд стiл.

Пед-Гең медвозжа кывжаснас-жö i ускöдö сурöсысылыс значеннöсö, лыдфыс-жасö вайöдö веритчытöм выjö:

„Лун вывсаң ыркöдлö төвру... Ышмöм каңпиөн ворсö кавишшö шөрö сувтöдöм гөрд плагкöд. Лыд-дас: „Став лезöм кер кылöдам заводжасö!“

Кавишшö вывса гөрд плагкöд каңпиөн-моз вöрсö төвру!

Поэас-ö кавишшö вывса гөрд дөрапаслыс шпорöдчöмсö, лiбö шонди возын jрдалöмсö каңпиөн сравни-вайтны? Кушöм-нö каңпиөн ворсöм таjö ударнöй уж вылын! Мед сiжөн ворсасны да лебезiтчасны мешчанкажас, а не Пед-Геңлы ударнöй темпа уж вылын. Тажö образыс ортсыла дорсаыс абу зев өинмö шыбытчана. Пыдысанжык вiжöдлöмөн жыжыд значеннö-нин. Куш таjö образыс веритчытöмжа выjöз вайöдö таjö став вiстыс вылö. Каңпиөн ворсыс гөрд дөрапасыд некушöм уж кыпöд оз сет, весiг надежасö ускöдö: „став керсö лi тазнад кылöдасны заводжасöзыс?“

„... Кержас. Öвтö на бердыс маjдöг быг код небыд сынöдөн“.

„Пармаj, пармаj! Ропкöдчыс унзила пöчöй. Мыj-жö те сещöм нора шывган?“

Тажö образжасыс вывти-нын челада сама, нежнöйöс. Сурöсыс-жö—выла шыжаса, выл öджаса... Öтувжа ужлөн тыдовтчöм... Вына соjвужаслөн брунжалöм.

Литературан таjö торсö оз-на пыддi пуктыны.

Кушöм вывод поэö вöчны таjö вiст кузаныс: Пед-Гең схематичнöйа петкöдлö классжас кост тыш: öвилаын—кулак, мöдарас—ударникжас. Мас-савыскöд некоднаныслөн jтчöмыс абу, көв ескөн клачывылассö сiзiсö оз вермы лоны-да.

Мыj жылыс таjö висталö? Мi гижiгөн огö-на пыдö пырö олöмас, ислам вывкöстыс. Социализм стрöитыс выл jзсö лөсöдiгөн-нö быд морт пышкын мунö револютсия (мөвпсамыс сылөн вежсö). Мiжан мог: петкöдлыны ужалыс воjтырылыс мөвпсам вежöмсö да корны сетан пружинажасö да пыкöджасö.

КОМИЊИГАЛЕЗАНІН

СЫКТЫВКАР, Вадорвыв ул., 38.

ТУВСОВ ГӨРА-КӨЗА КЕЖЛӨ ВУЗАГГӨНЫ ВЫЛ КОМИ ЊИГАЈАС:

М. І. Козлов—Содтам одјас колхоз течан ужын. 40 ыстбок. доныс 38 ур.

Пастухов—Мыј сето крестаналы колхоз. 54 ыстбок. доныс 15 ур.

І. С. Істомін—Кызі скөтөс віңны вісөмјасыс. 108 ыстбок. доныс 60 ур.

І. М. Лукін—Мыј колө төдны јөв овмөс бура лөсөдігөн. доныс 70 ур.

ПЕЧАТЫС ПЕТӨНЫ:

С. д. Јефімов—Турдөд агроуполномоченнөјјасы.

Г. Шустов да Фрејдман—Кызі јуклыны доходјас да урожај колхозјасын.

Колхозын уј организуетөм.

Колхозын скөтөс дөзөритөм.

Осіпова—Көјдыс (ијеса).

Њикітін—Көза площадь паскөдөм јылыс.

даманин—Сельсоветјас да коллективизатсіја.

Тажө ъигајассө позө сузөдны комі ъига лезанин магајыныс наложениөј плаејөн. Віт шайтыс кө унжык дон ъигајассө сузөдан да гөмсө возвыв ыстан—пошта рөскөд оз нов мынтыны

№18319

Торја номерлөн доныс 25 ур.

НЖ Коми
1-1

С У З Ö Д Ö Ј

ХУДОЖЕСТВОА ЛИТЕРАТУРА
КОМИ ЖУРНАЛ

„УДАРНІК“

ЛЕЗОНЫ ВКП(б) ОК-лөн КУЛЬПРОП да КАПП
ПЕТÖ БЫДТÖЛЫГЫН КЫКЫС

„УДАРНІК“ журнал петкөдлө Коми муын, Војвыв крајын да СССР-ын сотсиализм стрөитөм, төдмөдө пролетарскөј роч да коми художествоа літератураөн, тышкасө классөвөј врагјаскөд да најө агентјаскөд партіја генералнөј тувіч, вөсна, нуөдө кос партіја натсіоналнөј політикаыс кежласөмкөд, великодержавнөј шовінізмкөд да меставывса натсіоналізмкөд.

„УДАРНІК“ велөдө да быдтө том выл гіжысјасөс.

„УДАРНІК“-ын печатајтоөны вістјас, кывбурјас, очеркјас пролетарскөј коми гіжысјаслөн.

Быд ударніклы, вөрлезыслы, колхозніклы колө сузөдны „УДАРНІК“.

С У З Ö Д А Н Д О Н:

1 төлыс кежлө — 30 ур

6 төлыс кежлө — 1 ш. 80 ур

3 төлыс кежлө — 90 ур

12 төлыс кежлө — 3 ш. 60 ур

Сузөдны позө поштөвөј быд отделеннөыс.

